

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MESLEKİ SES YORUMCULUĞUNDA SAHNE
PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Ünal İMİK

Hazırlayan
Hüseyin GÖKTAŞ

MALATYA- 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MESLEKİ SES YORUMCULUĞUNDA SAHNE
PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Hüseyin GÖKTAŞ

Danışman
Doç. Dr. Ünal İMİK

MALATYA- 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MESLEKİ SES YORUMCULUĞUNDA SAHNE
PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Ünal İMİK

HAZIRLAYAN

Hüseyin GÖKTAŞ

Jürimiz 10.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezini (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bularak TÜRK MÜZİĞİ Anabilim, TÜRK MÜZİĞİ Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı imzası

1. Prof. Server ACİM (Jüri Başkanı).....
2. Doç.Dr Ünal İMİK (Danışman).....
3. Doç.Dr. Barış TOPTAŞ (Üye).....

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Mesleki Ses Yorumculuğunda Sahne Performansını Etkileyen Faktörler” başlıklı çalışmamın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Hüseyin GÖKTAŞ

ÖNSÖZ

Mesleki Ses Yorumculuğunda Sahne Performansını Etkileyen Faktörler konulu bu çalışmada mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sahnede yaşadıkları ve yaşıyabilecekleri sorunlar ele alınmakta; bu doğrultuda belirlenen bazı sorunlar çözümlenmeye çalışılmakta ve çalışmanın alana yönelik önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu bilinçle tezin konusunun belirlenmesinde, gelişmesinde ve her aşamasında yardımları ve büyük katkılarını esirgemeyen, beni yönlendiren danışman hocam Doç. Dr. Ünal İMİK' e, hayatımın her döneminde maddi-manevi destek ve yardımını esirgemeyen sevgili babam Mehmet GÖKTAŞ ve annem Nuray GÖKTAŞ' a, kıymetli eşim Emel GÖKTAŞ' a, kardeşim İbrahim Furkan GÖKTAŞ' a teşekkürlerimi sunuyorum ve bu tezi sevgili kızlarım Meryem GÖKTAŞ ve Zeynep GÖKTAŞ' a ithaf ediyorum.

ÖZET

İnsanoğlu yerleşik hayata geçiş süreci sonunda birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da mesleki bir yapılanmaya ve çeşitliliğe gitmiştir. Mesleki ses yorumculuğu da müzik sanatının gelişim sürecinde meydana gelen yapılanmalardan biridir. Her meslek grubunda olduğu gibi müzisyenlik mesleğinde de çalışma şartlarını etkileyen birçok faktör var olabilmekte ve profesyonel olarak bu mesleği icra eden bireylerin mesleki yaşantılarına çeşitli şekillerde etki edebilmektedir. Araştırmada mesleki ses yorumculuğuna etki eden faktörler tespit edilmeye ve çok çeşitli yönleriyle ele alınmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın durum tespiti yapmaya yönelik olduğu ve mevcut durumu çeşitli yönleriyle tanımayı hedeflemesi bakımından betimsel bir nitelik taşıdığı söylenebilir. Araştırma sürecinde TRT, Kùltür Bakanlığı, özel eğlence sektörü ve akademik alanda mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerle kişisel görüşmeler gerçekleştirilmiş, yarı yapılandırılmış bir görüşme tekniğiyle veriler elde edilmeye çalışılmış ve daha sonra bu veriler çeşitli tablolara dönüştürülerek kolay anlaşılır bir hale getirilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen birçok faktörün mevcut olduğu, bunlardan en önemlilerinin sırasıyla ekonomik, sosyo-kùltürel ve psikolojik nedenlerden kaynaklandığı, özellikle kişinin elde ettiği kazanç miktarının, akademik müzik eğitimi seviyesinin, yorumcuya eşlik edecek sazandelerin düzey ve tecrübesinin, dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik ve kùltürel durumunun, moral düzeyinin, performansın gerçekleştiği mekândaki ses, ışık ve hava kalitesinin ve teknik tehizatın oldukça önemli olduğu elde edilen sonuçlardan bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Ses Yorumculuğu, Müzisyen, Müzik, şarkıcı, Solist, Assolist.

ABSTRACT

Human have gone to a occupational structure and diversity in the field of music as in many other fields at the end of the transition process. One of the structures that occur during the development of music art is the occupational sound performance. As in every job, there are many factors that affect the working conditions and as a professional, it can affect the professional life of the individuals who practice this profession in different ways. In this research, some factors affecting the occupational sound performance have been tried to be defined and handled in various aspects.

We can say that the research has a descriptive nature in terms of aiming to determine the situation and to recognize the different aspects of the current situation. In the research process, personal interviews were held with TRT, Ministry of Culture, private entertainment fields and occupational sound performance. Some datas were obtained by a semi-structured interview technique and then these data were converted into various tables and made easy to understand.

As a result of the research, there are many factors that affect the performance of the stage in occupational sound performance, the most important of which is the economic, socio-cultural and psychological reasons, earning, the level and experience of musicians who accompany the musician, the socio-economic and cultural situation level of listener, the level of morale, the sound, light and air quality and technical equipment in the place where the performance takes place are some of the results obtained

Keywords: Occupational Sound Performance, Musician, Music, Singer, Soloist, Headliner.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
RESİMLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve ALANA ÖZGÜ BİLGİLER

1.1. İnsan ve Müzik İlişkisi.....	6
1.2. Ses Kavramı	11
1.3. İnsan Sesinin Oluşumu	14
1.3.1. Akciğerler.....	15
1.3.2. Diyafram.....	16
1.3.3. Soluk Borusu.....	16
1.3.4. Ses Telleri	17
1.3.5. Küçük Dil	19
1.3.6. Büyük Dil.....	19
1.3.7. Yumuşak ve Sert Damak	20
1.3.8. Dişler	21
1.3.9. Dudaklar.....	22
1.3.10. Ağız ve Burun	22
1.3.11. Alt Çene	23
1.4. Mesleki Ses Yorumculuğu	24
1.5. Sahne Performansı Kavramı (Müzik Sanatında).....	26

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	28
2.2. Evren ve Örneklem	28
2.3. Verilerin Toplanması	28
2.4. Verilerin Analizi	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

3.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	32
3.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	33
3.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	34
3.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	35
3.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	35
3.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	37
3.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	38
3.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	39
3.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	42
3.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	43
3.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	44
3.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	45
3.13. On üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar	48
4.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	48
4.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	48
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	49
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	49
4.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	49
4.1.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	49

4.1.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	50
4.1.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	50
4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	51
4.1.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	51
4.1.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	51
4.1.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	52
4.1.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	52
4.2. Öneriler	52
4.2.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Öneriler.....	52
4.2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	53
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler	53
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler	53
4.2.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	53
4.2.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Öneriler.....	53
4.2.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	54
4.2.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	54
4.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Öneriler.....	54
4.2.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Öneriler.....	54
4.2.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	54
4.2.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Öneriler	54
4.2.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler	55
KAYNAKÇA.....	56
EKLER	60

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Cinsiyet Durumu.....	30
Tablo 3.2. Yaş Durumu.....	30
Tablo 3.3. Eğitim Durumu	31
Tablo 3.4. Müzik Eğitimi Durumu.....	31
Tablo 3.5. Tecrübe Durumu	31
Tablo 3.6. “Kazancınızın miktarı, sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	32
Tablo 3.7. “Kazanç miktarı, sahnede sarf edilen performans süresine ne derece etki eder?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri.....	33
Tablo 3.8. “Yorumcunun akademik müzik eğitimi seviyesi sahne performansına sizce ne derece etki eder?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	33
Tablo 2.9. “Yorumcuya eşlik eden sazandelerin düzeyi ve tecrübesi, yorumcunun sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri.....	34
Tablo 3.10. “Birden fazla sayıdaki yorumcuyla gerçekleşen bir programdaki sahne sıranız performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	35
Tablo 3.11. ‘Performansın sergilendiği ortam şartları, sahnede kullanılan kostümün seçimine ne derece etki eder?’ sorusuna yönelik örneklem görüşleri.....	35
Tablo 3.12. “Sahne performansı sergilediğiniz yerin / ortamın popülaritesi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri..	36
Tablo 3.13. “Sahnenin teknik ses donanımı sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	37
Tablo 3.14. “Mesleki ses yorumcuları, sahne performansı esnasında sanatsal ve estetik bir bakış açısına sahip olmalı mıdır?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	38
Tablo 3.15. “Dinleyici profili sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	39
Tablo 3.16. “Ailenizin çalıştığınız ortamda sizi dinlemesi ve izlemesi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	40
Tablo 3.17. “Dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi, sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	40

Tablo 3.18. “Seyirciyle aranızda meydana gelen olumlu ya da olumsuz etkileşim durumu, performansınızda ne derece etkili olur?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	41
Tablo 3.19. “Seslendirdiğiniz esere yönelik kişisel beğeniniz sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri.....	42
Tablo 3.20. “Yaşanan aile sorunları, sizce sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	43
Tablo 3.21. “Sahne korkusunun ve sahne heyecanının performansa ne derece etki ettiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	43
Tablo 3.22. “Sağlık problemlerinizi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	44
Tablo 3.23. “Sık aralıklarla gerçekleşen ve uzun süren sahne çalışmaları sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri..	45
Tablo 3.24. “Sizce, alkol ve sigara kullanımı sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	46
Tablo 3.25. “Kapalı mekânlarda uygulanan sigara kullanım yasağının müzisyen sağlığına ne oranda olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri	47

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1.1. Çalgı çalan kadınlar.....	6
Resim 1.2. Eski çağlarda müzik yapan insanlar	8
Resim 1.3. Çinli filozof Konfüçyüs.....	10
Resim 1.4. Şarkı söyleyen çocuk.....	11
Resim 1.5. Ses dalgaları	12
Resim 1.6. İnsan sesini meydana getiren aygıtlar ve organlar	14
Resim 1.7. Akciğerler.....	15
Resim 1.8. Diyafram	16
Resim 1.9. Soluk Borusu.....	17
Resim 1.10. Ses Telleri Konuşur Pozisyonda	18
Resim 1.11. Ses Telleri Susar Pozisyonda	18
Resim 1.12. Küçük Dil (Uvula).....	19
Resim 1.13. Büyük Dil	20
Resim 1.14. Yumuşak ve sert damak	21
Resim 1.15. Dişler	21
Resim 1.16. Dudaklar.....	22
Resim 1.17. Ağız ve Burun Boşluğu.....	23
Resim 1.18. Alt Çene	23
Resim 1.19. Gitar çalan mesleki ses yorumcusu	24
Resim 1.20. Opera sahnesi	26

GİRİŞ

Sanat, insan yaşantısının hemen her yönü ile ve çok farklı biçimlerde ifade edilebildiği bir ayna olarak görülebilir. Sanat dalları denilince akla birçok sanat alanı gelmekle beraber, müzik sanatının da bu sanat dalları içerisinde farklı bir yerinin olduğu düşünülebilir. Müzik, var olduğundan beri duygu ve düşüncelerimizi ifade etmeye yarayan bir sanat dalı olagelmıştır. Müzik sanatı zamanla gelişim göstererek içerisinde birçok çeşidi barındırmaya başlamış ve bu sayede oldukça çeşitli bir yapıya bürünmüştür. İnsanlar ilk başlarda sadece seslerini bir müzik aleti gibi kullanarak, kendilerini seslerle ifade etmeye çalışırken; bu durum zamanla çeşitli çalgıların da bulunması ile daha da farklı boyutlara taşınmıştır. Özellikle bir müzik aleti çalarak duyguların ifade edilmesi hemen her insanın arzu edebileceği bir durum olmuştur. Önceleri tamamı ile bir ifade aracı olan müzik sanatı zamanla ve medeniyetin gelişimine paralel olarak kendine ekonomik niteliklere de sahip olan bir yer edinmeye başlamıştır. Zamanla bir meslek haline gelen müzisyenlik ya da ses yorumculuğu, özellikle müzik sanatının özgürleşmesi ve dini ritüellerin yanı sıra, dünyevi alanlarda da kullanımı sonrası daha popüler bir hale gelmiştir. Tarihi süreçlerle kendini güncelleyen müzik sanatı günümüzde oldukça önemli bir ekonomik pazar halini almış ve meslek dalları arasında önemli ve popüler bir yer edinmeye başlamıştır. Geçmişte dikkate alınmayarak hor ve arka planda görünen mesleklerden biri olan müzisyenlik ya da ses yorumculuğu her ne kadar bir eğlenme aracı olarak kullanılıyor olursa da; günümüzde bu durum değişerek daha da ön plana çıkmıştır. Bu araştırma, ses yorumculuğunu mesleki olarak sürdüren ve geçimini bu yolla sağlayan bireylerin sahne performanslarına etki edebilecek faktörler üzerinde durmayı amaçlamaktadır.

Problem Durumu

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte, ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli meslek grupları oluşmaya başlamış ve bu meslek gruplarının oluşmasıyla birlikte, yapılan mesleğin karşılığında geçinmeyi sağlamanın önemli bir parçası olan maddi kazanç beklentisi ortaya çıkmıştır. Müzik ise insanoğlunun hayatına girmesinden itibaren zamanla bir meslek haline almış ve müzisyenlik önemli bir meslek grubu haline gelmiştir. Önceki zamanlarda maddi bir beklenti olmaksızın, insanoğlunun iletişim ihtiyacını karşılayan insani ses unsurları, daha sonraki süreçte dini, felsefi, kültürel,

sanatsal vb. birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum, ses unsurlarının ahenkli bir biçimde bir arada bulunmasıyla oluşan müzik sanatının bir meslek haline gelmesine de imkân tanımıştır. Günümüzde oldukça popüler ve dikkat çeken mesleklerden biri olan müzisyenlik mesleği, zamanla kendine has çeşitli karakteristik özellikler oluşturmuş olup mesleki ses yorumculuğu da müzik sanatıyla ilişkili mesleklerden biri olarak karşımıza çıkmıştır. Mesleki ses yorumculuğu, genel anlamı ile insani ses ögesinin maddi bir kazanç elde etmek amacıyla profesyonel olarak kullanımı şeklinde ifade edilebilir. Bu durum, coğrafyalar, kültürler ve daha birçok değişkenin etkisiyle farklılıklar sergileyebilir. Ortak olan yön ise bu mesleğin küçük ya da büyük insan toplulukları önünde yapıyor olmasıdır. Bu durumun beraberinde mesleki ses yorumculuğunu olumlu ya da olumsuz etkilediği söylenebilecek faktörlerin oluşmasına da imkân tanıdığı söylenebilir. Bu faktörler ekonomik olabileceği gibi psikolojik, sosyolojik vb. alanlarda da gelişim sergilemiştir. Bu durum, mesleki ses yorumcusunun sahnedeki performansında hiç kuşkusuz etkili olabilmektedir. Bu araştırmanın çıkış noktası da mesleki ses yorumcularının sahne performanslarında etkili olan faktörlerin belirlenmesi olarak tespit edilmiştir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörler nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen ekonomik faktörler nelerdir?
2. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen eğitim düzeyine bağlı faktörler nelerdir?
3. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen saz ekibine bağlı faktörler nelerdir?
4. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen sahne düzeni ve sırasına bağlı faktörler nelerdir?

5. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen mekânsal faktörler nelerdir?
6. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen teknik altyapıya bağlı faktörler nelerdir?
7. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen estetik faktörler nelerdir?
8. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen dinleyici profiline bağlı faktörler nelerdir?
9. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen seslendirilen esere ait kişisel beğeniye bağlı olan faktörler nelerdir?
10. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen psikolojik faktörler nelerdir?
11. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen sağlık sorunlarına bağlı faktörler nelerdir?
12. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen ve sahnede kalma süresine bağlı olan faktörler nelerdir?
13. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen ve madde (sigara-alkol) kullanımına bağlı olan faktörler nelerdir?
14. Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen diğer faktörler nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörlere yönelik çeşitli tespitler yapmaktır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın, mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörleri tespit etmeye odaklanması ve yaşanabilecek olumsuzluklara karşı çeşitli öneriler sunması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Literatür Taraması

Araştırma konusuna yönelik çeşitli literatür bilgileri ve ilgili araştırmalar aşağıda sırasıyla yer almaktadır.

- Sayın Yiğit (2004), sesini profesyonel olarak kullanan ve ya kullanacak olan bireylerde karşılaşılan ses sorunları ve nedenleri konulu çalışmasında; sesini kullanan bireylerin sıklıkla karşılaşılabileceği problemler ile ses eğitimi esnasında da görülebilen fonksiyonel ses sorunları, nedenleri ve çözüm önerileri üzerinde durmuştur. Ses sorunlarının organik, fonksiyonel ve psikik nedenler olarak üçe ayrıldığı bu çalışmada; sesini kullanan bireylerde yaşanabilecek sorunlarla bu sorunlara yönelik çeşitli tespitler ve çözüm önerileri bulunmaktadır.
- Sayın Doğanyigit, Kolukirik ve Metin (2018), imam-hatip ve müezzin-kayyim olarak görev yapan bireylerin ses kullanımına yönelik bilinç düzeyleri ve ses sorunlarını tespit etmek amacıyla ele aldıkları bu çalışmalarında, örneklem Kırşehir İl Müftülüğü merkezinde imam-hatip ve müezzin-kayyim olarak çalışan 115 din görevlisinden oluşmaktadır. Ses kullanımı ve sağlığına ilişkin verilerin elde edilmeye çalışıldığı 20 soruluk anket üzerinden yapılan bu çalışmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Anket sorularından elde edilen verilere göre; örneklem, bilinçli bir şekilde seslerini kullanamadıkları, ses eğitimi alanlarının yetersiz olduğu, yoğun bir şekilde ses şikâyetleri yaşadıkları ve sesi etkileyen durumlara maruz kaldıkları görülmüştür. Bu sorunlara yönelik örneklem, çeşitli ses egzersizleri yapması gerektiği, bağırarak konuşmama ve doğru nefes alma tekniklerinin kullanılması gerektiğini, ses eğitimcisiyle birlikte ses eğitim almaları gerektiği şeklinde araştırmaya çeşitli öneriler getirilmiştir.

- Sayın İleri'nin (2014), müzik ğretmeni adaylarının ses kullanım alışkanlıkları ile ses hijyeni ve ses hastalıkları hakkındaki bilgi düzeylerini inceleyen ve tarama modeli ile yapılan çalışmasında; 10 farklı üniversitenin müzik eğitimi anabilim dalında 2013-2014 öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 150'si kadın, 99'u erkek toplam 249 müzik öğretmeni adayına uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; müzik öğretmeni adaylarının ses kullanım alışkanlıkları açısından risk taşıdıkları, ses hijyenlerine yeterince özen göstermedikleri, ses hastalıkları ve ses mekanizmasına zarar veren davranışları bilme düzeyleri ortalamanın üzerinde olmasına rağmen bu bilgileri günlük hayatta yeterli düzeyde uygulamadıkları ve ses problemlerinin hayatları üzerinde olumsuz etkilerinin yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada örneklemelerin ses sağlıklarına zarar verecek davranışlardan kaçınmaları, ses hijyenlerine dikkat ettikleri ve bu konuda yeterince bilgi edinmeleri, bilgileri güncel tutmaları halinde muhtemel ses sorunlarının önüne geçilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve ALANA ÖZGÜ BİLGİLER

Bu bölümde, araştırmaya ait temel kavramlar yer almakta olup; ses, insan sesi, mesleki ses yorumculuğunun ne olduğuna dair konuya yönelik kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. İnsan ve Müzik İlişkisi

Resim 1.1. Çalgı çalan kadınlar

(<http://www.sanatsal.gen.tr/insan-ve-muzik-iliskisi/>)

İnsanoğlu birçok ihtiyaca gereksinim duymaktadır. Bu ihtiyaçların bir bölümü fiziksel ve güvenlik ihtiyacı olup, kişinin hayatta kalmasını sağlarken; bir bölümü ise ruhun ihtiyacını karşılar. Ruhun ihtiyaçlarının karşılanmasında sosyalleşmenin önemi oldukça büyüktür.

İnsanoğlu, var olduğundan beri çevresiyle sürekli sosyalleşme ihtiyacı hissetmiştir. Konuyla ilgili sayın Atinel: “Sosyalleşme, bireyin toplumun üyesi olması, toplumun varlığını sürdürmesi ve kültürün devamının sağlanmasında oldukça önemli

temel bir süreç olarak değerlendirilir” (Atinel, 2018: 1). Şeklinde ifade etmiştir. Birey, çevresiyle etkileşimini sağlayan sosyalleşme sürecini devam ettirmek ister. Bu etkileşimi ve süreci sağlayan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Yaşam boyu sürecek olan bu süreçte toplumu oluşturan her birey sosyalleşme araçlarına ihtiyaç duyabilmektedir. Sosyalleşme araçları ise Moschis ve Moore’ ye göre; “Bireylerin sıklıkla etkileşimde bulunduğu kişi ya da organizasyonları içeren geniş bir kavramdır (Moschis ve Moore 1979).

Bireylerin sosyalleşme araçları içinde sanat alanının en önemlilerinden biri olduğu bilinmektedir. Mercin ve Alakuş’a göre sanat; “Bireyin yaşamının hemen hemen her anında onun ayrılmaz bir parçası, insanın estetik yönünün bir yansıması, insana estetik haz verip, insanı eğlendirerek onun oyalanmasını ve yaşam dersi vermesini sağlayan bir olgu, insanların birbirlerini anlamalarını sağlayan bir iletişim aracıdır” (Mercin ve Alakuş, 2007: 15-17). Yıllar içinde sanat olgusu yüzey, hacim, mekân, dil, ses, hareket, dramatik sanatı gibi çeşitli dallara ayrılmış ve insanoğlu ilgi, yeteneğine göre bu güzel sanatlardan birini ve ya birkaçını tercih etmiştir. “Sanat, insanları özgür kılar, güzellikler yaratır. Sanatsız insan, sanatsız toplum düşünülemez. Sanatla toplum arasında karşılıklı etkileşim sonucu, birbirlerini geliştirme ve güçlendirme gerçekleşir” (Öz, 2001: 102) Ses sanatlarının içinde olan müziğin ise ayrı bir yeri bulunmaktadır. “Anne karnında, annenin müzikle olan etkileşiminden, dolaylı olarak etkilenmeye başlayan insan, doğum sonrasında da bireyin yaşam biçimi doğrultusunda ve her büyüme evresinde müzikle olan etkileşimine devam etmektedir”(İmik, 2014: 28).

İnsanoğlunun var olduğu, henüz dil gelişimini tamamlamadığı ilk zamanlarda taşları ve ya kemikleri müzik aleti olarak kullandığı düşünülmektedir. Sonraki tarihsel süreçte ise müziğin; savunma, tapınma, ayin merasimleri için kullanıldığı bilinmektedir. Konuyla ilgili sayın Yener: “Bilinen ilk müzik aletleri ilk insanla birlikte el, ayak, insan sesi, hayvan kemikleri ve taşlardır. Daha sonraları hayvan derisi geçirilmiş kasnaklar, tel takılmış ilkel çalgılar görülmektedir” (Yener, 1996: 12). Daha sonraki tarihsel süreçte ise Mısır, Hindistan, Çin ve Yunan müziğinde başta olmak üzere müzik sanatı saz ve söz ile birlikte insanoğlunun hayatına tamamen girmiştir.

Resim 1.2. Eski çağlarda müzik yapan insanlar

(<https://sarkac.org/2017/12/muzik-teknoloji-osman-bahadir/egypt-orchestra/>)

İnsanların duygularını ifade edebilmesinde müzik sanatı önemli bir yere sahiptir. Konuya yönelik Sayın Bayraktar: “Müzik; sosyal yaşantıdan siyasi yapıya, dinî inançlardan yöresel geleneklere göre şekillenir ve toplumun yaşantısını ifade eder. Bir bölgeye ait sözlü ya da sözsüz eserler; o bölge halkının özelliklerini, geleneklerini, düşünce tarzını ve değerlerini yansıtır. İnsanlar, en basit duygularından en derin duygularına kadar coşkularını, sevinçlerini, mutluluklarını, acılarını müzik yoluyla aktarır” (Bayraktar vd., 2018: 24). şeklinde ifade etmişlerdir. Müzik insanın içindeki duygusunun dışavurumu olarak da ifade edilebilir. Bunun için sadece müzik yapmak gerekli değildir. “Kullanım alanları çok zengin ve geniş olan müzik, günlük hayatımızın her anında karşımıza çıkabilmektedir. Evimizde, okulumuzda, iş yerimizde, toplu taşıma araçlarında ve daha birçok yazılı ve görsel unsurda müzik kavramına işitsel ya da görsel olarak rastlayabiliriz” (İmik, 2014: 12). Birey radyoda dinlediği, yolda yürürken veya günlük hayatında kulak misafiri olabileceği bir ezgiyi dinleyerek de farklı duygular yaşayabilir. “Bir sanat dalı olan müziği, aynı zamanda bir bilim dalı olarak da ifade etmek mümkündür. Birçok farklı bilim dalı ile ortak bir noktada bir araya gelebilen müziğin, özellikle; matematik, fizik, psikoloji, sosyoloji gibi bilim dalları ile daha yakın bir ilişki içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Müzik uluslar üstü bir kavram olma özelliği sayesinde ulusal sınırları aşarak dil, din, ırk ve sınıf ayrımı

yapmaksızın tüm insanlığa seslenmektedir” (İmik 2014: 16). Dolayısıyla müzik; insanın duygularında da önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle her insanın müzikle bir yerde ilişkisi olabilir.

Uçan, çeşitli mesleklerden bazı önemli kişilerin müziğe yönelik düşüncelerini aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma ş şekildedir (Uçan, 1994: 11).

- Bir dil ögesi olarak:

“Müzik, Tanrının dilidir.” (Eflatun)

“Müzik insan ruhunun dilidir.” (Weber)

- Dini bir öge olarak:

“Müzik tanrısal bir sanattır.” (Beethoven)

“Müzik, insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilimdir.” (Dede Efendi)

- Metafiziksel boyutu ile:

“Müzik, görünmezliğin esinidir.” (Herder)

“Müzik, gök ve toprak arasında bir uyumdur.” (Konfüçyüs)

- Mana ve içerik yönü ile yaklaşanlara göre:

“Müzik, bir sıra hoş duyguları seslerle anlatma sanatıdır.” (Kant)

“Müzik, insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının da duyabilmesi için sesler aracılığı ile onlara aktarmasıdır.” (Tolstoy)

- Yapı ve biçim yönü bakımından:

“Müzik, sesleri kulağa hoş gelecek biçimde düzenleme sanatıdır.” (Rousseau)

“Müzik, maddi bakımdan sesleri bazı biçim ve koşullar altında birleştirmedir.” (Kastner)

- Öğeleri bakımından ele alınanlara göre:

“Müzik, başlıca iki ögesi: ses ve ritim olan bir bütündür; ses ve ritimle anlatım sanatıdır.” (Sun)

“Müzik öğeleri seslerden oluşan bir sanattır.” (Hüschen)

- Alan ve bilim yöne ile:

“Müzik bir sanattır.” (Komensky ya da Comenius)

“Müzik sözcüğü, seslerden oluşan bilim ya da sanatı anlatır, o kurallarının doğruluğu ölçüsünde bilim, bu kuralların gerçekleştiği ölçüde de sanattır. (Marpurg)

“Seslerin sanat çerçevesi içinde düzenlenmesine müzik sanatı ve bu sanatla ilgili bilimlerin tümüne de müzik bilimi denir.” (Grebene)

Görüldüğü üzere çeşitli düşünür, bilim adamı ve sanatçı, müzik kavramı hakkında farklı fikirler ve tanımlar ortaya koymuştur.

Resim 1.3. Çinli filozof Konfüçyüs

(<https://dusunbil.com/konfucyusun-felsefesini-aciklayan-10-alinti/>)

Sonuç olarak konuya yönelik Sayın Ekici: “İnsanın müzikle olan ilişkisi, doğum öncesi dönemde anne karnında dolaylı olarak başlar, doğum sonrası dolaysız bir ilişki

şekline dönüşür ve çeşitlenip zenginleşerek, güçlenip derinleşerek gelişir, insanın yaşamı boyunca sürer. Müziksel çevresiyle iletişim ve etkileşim içinde bulunan birey, müzikle ilgili bazı temel davranışları kazandıkça, müzikle ve müziksel çevresiyle etkileşimi daha bilinçli, duyarlı ve verimli bir hale gelir ve buna bağlı olarak, daha ileri, kapsamlı ve karmaşık davranış örüntüleri sergiler “(Uçan, 1997: 29’dan aktaran Ekici, 2008: 59). şeklinde ifade etmiştir.

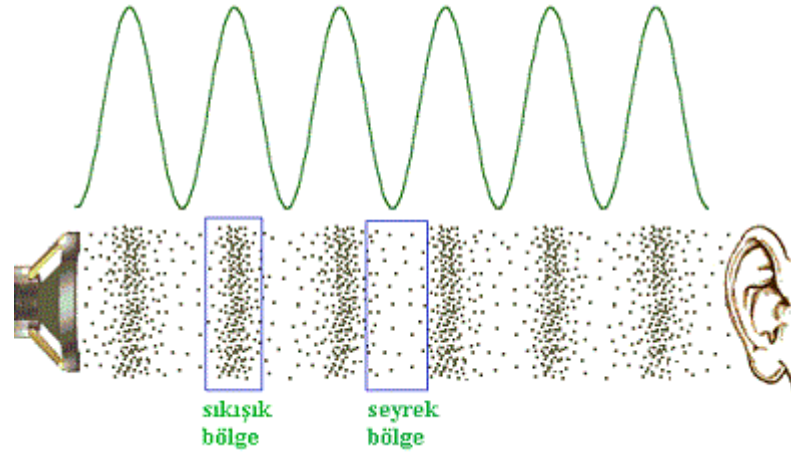
1.2. Ses Kavramı

Resim 1.4. Şarkı söyleyen çocuk

(<https://www.youtube.com/watch?v=f1bPsDf1MaU>)

İnsanın karşısındakiyle olan iletişimindeki en önemli ve güçlü araçlardan biri konuşmadır. Konuşma eylemi ise ses ile ilgilidir. İşitme organı kulağın duyabildiği her titreşim ses olarak tanımlanmaktadır. İnsanın işitebileceği sesler 20 ile 20.000 Hz frekans aralığındadır. Konuya yönelik Sayın İmik “Ses, akustik bir dalganın doğurduğu işitme duygusuna verilen isimdir” (İmik, 2014: 19). şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

Resim 1.5. Ses dalgaları

(<http://webders.net/ses-dalgaları-ders-18-277p1.html>)

İnsanoğlu rahatsız edici, kulağa hoş gelmeyen, uyumsuz ve düzensiz bir şekilde meydana gelen sesleri gürültü; kulağa hoş gelen, belirli bir uyum ve ahenk içinde olan sesleri ise genel olarak müzik olarak ifade eder. Toplumun en çok tercih ettiği, günümüzde varlığını sürdüren ve gün geçtikçe de alanı genişleyen sanat dallarından biri olan müzik sanatının temelini oluşturan en önemli hammadde sestir. Özellikle insan sesinin müzik sanatındaki yeri ve önemi çok büyüktür. İnsan sesi bazı kaynaklara göre en önemli çalgı olarak da ifade edilmektedir. Konuyla ilgili Sayın Bayraktar ve Akın “İnsanoğlunun bilinçli olarak kullandığı en eski ve en etkileyici ses kaynağı kendisine ait olan sestir” (Bayraktar ve Akın 2018:24). olarak ifade etmiştir. Yine konuyla ilgili olarak Sayın Gerçekler, Yorulmaz ve Ural “Ses, tabiattaki esnek cisimlerin titreşiminden oluşan fiziki bir enerjidir, insanda bu enerji kompleks bir fonksiyon olan konuşma veya bazen de şarkı söyleme şeklinde ortaya çıkar. Günümüze kadar sesin tam bir tanımı yapılamamıştır. Yalnız bilinen bir gerçek şudur: insanın dünyaya gelişinde ilk oluşturduğu ürün çığlık veya ağlama şeklinde bir sestir ve normalde bir ömür boyu insani özellik olarak konuşma şeklinde devam edecektir. Sesin, zaman zaman tarifi yapılmak istenmiştir. Bunların bir kısmını şöyle belirtebiliriz:

- Birisini dinlemek onun sesini duymaktır.
- Ses bir varlığın kendini ifade biçimidir.
- Ses bir ezgidir.

- Ses konuşan kişiyi ele verir.

- Ses sözlü ifadeye fiziksel destek veren ayrıcalıklı bir iletişim aracıdır.

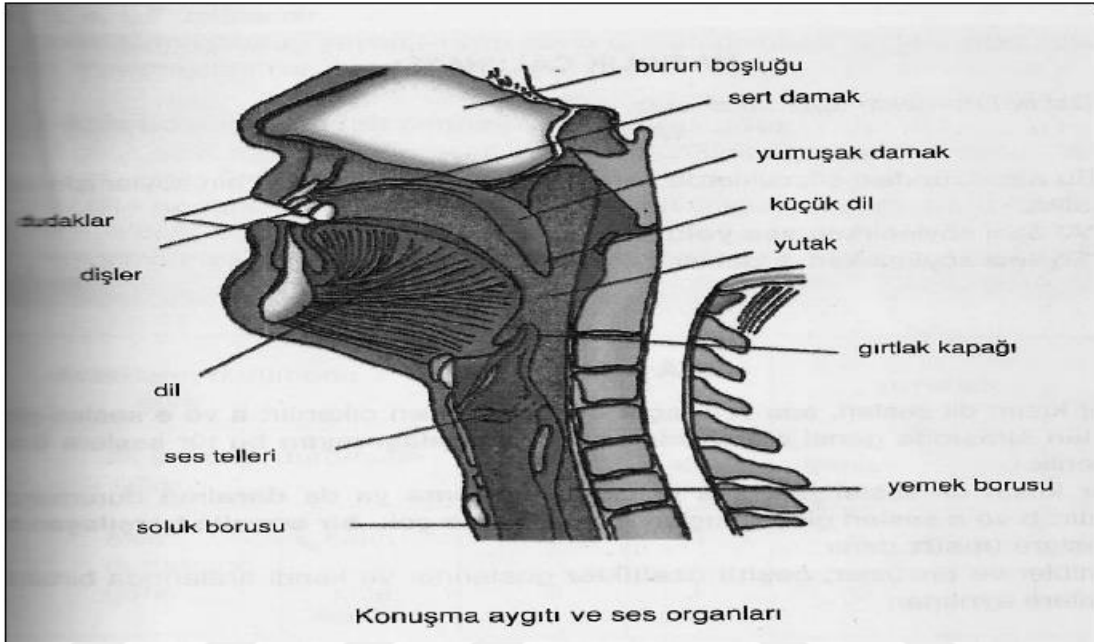
- Ses vücudun aynasıdır ve kişinin karakterini ortaya koyar” (Gerçeker, Yorulmaz ve Ural 2000:71). şeklinde ifade etmişlerdir. Konuya yönelik Sayın Ekici: “Green’ e (1975: 3) göre; insan sesi, benzersiz tek çalgıdır ve özellikleri şunlardır:

- İnsana ait olan bu çalgı ve üretilen ses, aynı isimle adlandırılmaktadır.
- İnsan sesini, yalnızca onun kendi sahibi üretebilir.
- Yapısı, çoğunlukla insan vücudunda gizlenmiştir.
- İnsan sesinin oluşumunda sırayla, “solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon” olmak üzere, dört fiziksel süreç rol oynamaktadır.
- Kas, kıkırdak ve kemikten yapılmıştır.
- Söz üretebilir.
- İyi ya da kötü alışkanlıkları geliştirebilir.
- Bir beyinle doğrudan bağlantılıdır.
- İşitme duyusu yardımıyla ve kültürel olarak çeşitli seslere, benzer ve tanınabilir şekilde yanıt verir. Diğer bir deyişle, doğal olarak taklit etme özelliği vardır.
- Altta ağız yolu, üstte burun boşluğu ve sinüsler olmak üzere, iki ses yoluna sahiptir. Ses yolu, diğer çalgılarda bir tanedir” (Green 1975’ten aktaran Ekici, 2008: 62).

Ses üzerine geçmişte ve günümüzde birçok araştırma yapılmıştır. Konuyla ilgili olarak Sayın Karaoğullarından “Ses üzerine kayıtlı ilk çalışmalar M.Ö. 5. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Hipokrat; akciğer, trakea, dudaklar ve dilin konuşma için önemini belirtmiştir. Aristo; ses üzerine bilimsel araştırmalar yapmış ve sesin duygu ile olan ilişkisini tanımlamıştır. 131–201 yılları arasında yaşamış olan Claudius Galen; yutma ve solunum gibi yaşamsal işleyişlerin yanında, insanın sosyal yaşamının bir parçası olan fonasyonda önemli bir rol oynayan larenksi tanımlamıştır. 1854’te Manuel Garcia

indirekt laringoskopi tekniğini icat etmiş ve ses kıvrımlarını görmeye çalışmıştır. 1940 yılında Potter, Kapp ve Gren tarafından ses spektrografisi ilk olarak ortaya atılmıştır” (Karaoğullarından, 2013:5). Şeklinde ifade etmiştir.

1.3. İnsan Sesinin Oluşumu

Resim 1.6. İnsan sesini meydana getiren aygıtlar ve organlar

(<http://kisiselbasari.com/wp-content/uploads/diksiyon.png>)

İnsanda çeşitli organların art arda uyumlu bir şekilde çalışmasıyla insan sesi oluşmaktadır. Akciğerden gelen hava nefes borusundan ve ses tellerinden geçerek titreşim oluşturur. Bu oluşan titreşim ağız, diş ve dudakların yardımıyla çeşitli harflere, kelimelere ve cümlelere dönüşür. Böylelikle insan sesi oluşur.

Konuya yönelik sayın Uğurtay: “Ses oluşumu için üç sistemin kombine çalışması gerekir. Bu sistemlerden ilki basınçlı havanın çıkışını sağlayan ve akciğerler tarafından oluşturulan jeneratör (güç kaynağı) sistemdir. Diğer sistem, glottik ses veya primer tonun oluşturulduğu ve glottisten kaynaklanan vibratör sistemdir. Üçüncü sistem ise supraglottik larenks, farenks, oral kavite, nazal kavite ve paranazal sinüsler tarafından oluşturulan rezonatör sistemdir” (Uğurtay, 2006:22). Şeklinde ifade etmiştir. İnsan sesinin oluşumuna yardımcı olan organlar şu şekilde sıralanabilir:

- Akciğerler
- Diyafram
- Soluk Borusu
- Ses Telleri
- Küçük Dil
- Büyük Dil
- Yumuşak ve Sert Damak
- Dişler
- Dudaklar
- Ağız ve Burun
- Alt Çene

1.3.1. Akciğerler

Temel ve en önemli görevi oksijeni kana vermek ve kan içindeki karbondioksiti kandan atmaktır. Akciğerler doğru nefesi almada yüksek etkiye sahip organlardır.

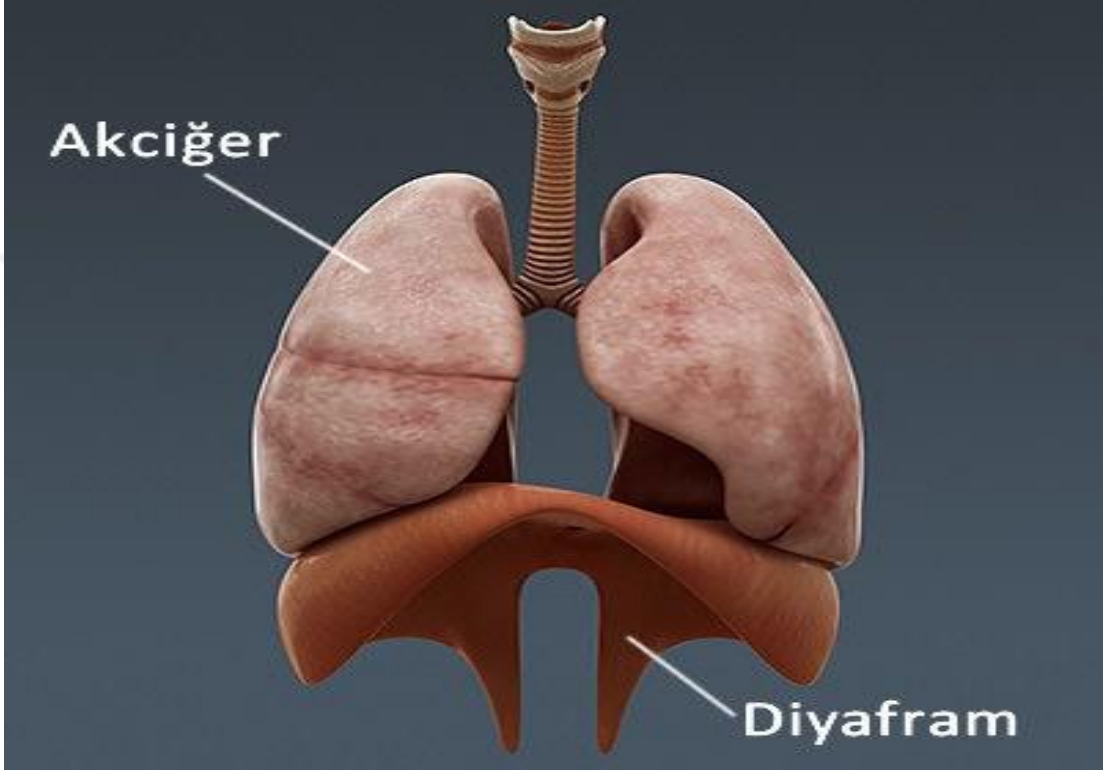

Resim 1.7. Akciğerler

(<https://www.psikopatolojibilimi.com/2019/01/31/akcigerler-islevi-ve-hastaliklari/>)

1.3.2. Diyafram

Karın boşluğu ile göğüs boşluğunun arasında bulunan ve bu iki boşluğu birbirinden ayıran ince, geniş kas yapısına sahip organdır. Şarkı söylemedeki rolü oldukça büyüktür. İyi ve kontrollü kullanılması konuşmada, şarkı söylemede çok önemlidir.

Resim 1.8. Diyafram

(<http://www.karmabilgi.net/diyafram/>)

1.3.3. Soluk Borusu

Vücuda alınan havanın geçtiği, boru şeklindeki organdır. Solunan hava ile akciğerler arasında köprü görevi görür.

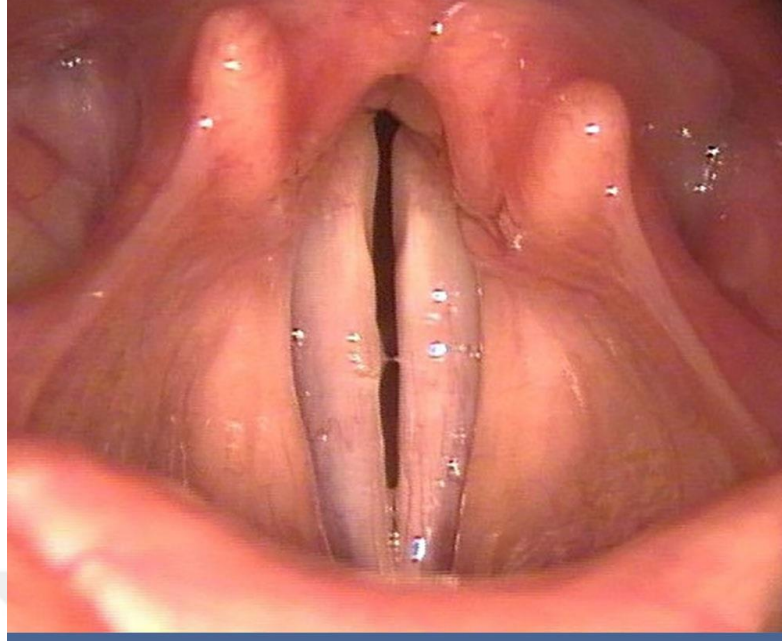

Resim 1.9. Soluk Borusu

(<https://tr.redsearch.org/images/1239015#images-10>)

1.3.4. Ses Telleri

İki beyaz kastan oluşan bir yapıdır. Akciğerden gelip yukarı doğru çıkan hava bu yapıya çarpar ve ses tellerinden geçer. Bu sayede ses çıkar. Havanın basıncı ile titrer ve konuşmayı duyulur hale getirir.

Ses telleri kapalı (konuşurken)

Resim 1.10. Ses Telleri Konuşur Pozisyonda

(<http://www.drugurcinar.com/ses-hastaliklari-hakkinda-merak-edilenler/>)

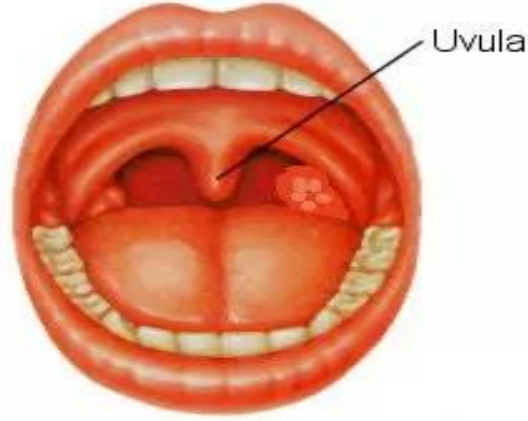
Ses telleri açık (nefes alırken)

Resim 1.11. Ses Telleri Susar Pozisyonda

(<http://www.drugurcinar.com/ses-hastaliklari-hakkinda-merak-edilenler/>)

1.3.5. Küçük Dil

Sesi oluşturan havanın ihtiyaa göre ağızdan ve ya burundan gelmesini sağlar. st damaktan sarkar ve yumuşak bir dokuya sahiptir.

Resim 1.12. Küçük Dil (Uvula)

(<https://tr.redsearch.org/images/7787391>)

1.3.6. Büyük Dil

Ağız içinde çeşitli pozisyonlar alarak, ses tellerinden gelen sesi şekillendirir ve dildeki sesleri meydana getirir.

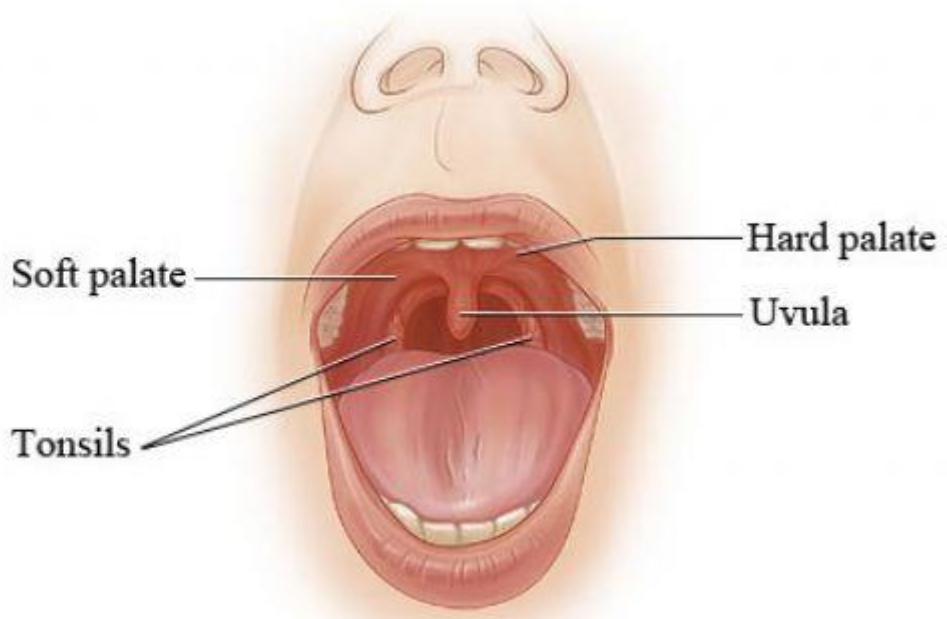
Resim 1.13. Büyük Dil

(<https://brightside.me/inspiration-health/9-things-your-tongue-is-trying-to-tell-you-about-your-health-639210/>)

1.3.7. Yumuşak ve Sert Damak

Sert damak; sesin ağızda şekillenmesine ve küçük dil hareketlerine yardımcı olmaktadır. Kemikli bir yapısı vardır.

Yumuşak damak ise sert damağın daha gerisinde bulmaktadır. Kemiksiz ve daha yumuşaktır. Çoğunlukla kaslı yapıdan oluşmuştur. Sesin ağızda şekillenmesine ve küçük dil hareketlerine yardımcı olmaktadır.

Resim 1.14. Yumuşak ve sert damak

(<https://www.sislik.gen.tr/damakta-sivilce-gibi-sislik.html>)

1.3.8. Dişler

Ağızdan gelen s, ç, c, t gibi seslerin şekillenmesinde rol oynamaktadır.

Resim 1.15. Dişler

(<https://www.cnnturk.com/saglik/beyaz-disler-daha-saglikli-degil?page=1>)

1.3.9. Dudaklar

Bütün seslerin şekillenmesinde rol oynar.

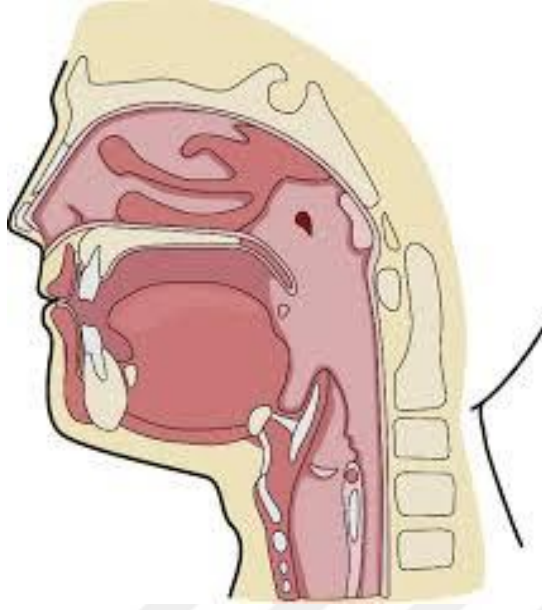

Resim 1.16. Dudaklar

(<https://www.haberturk.com/saglik/haber/1146655-ince-dudaklar-dezavantaj-mi>)

1.3.10. Ağız ve Burun

Seslerin kalitesinde etkilidir. Burun, dilde bulunan m, n gibi burun seslerinin çıkarılmasında etki rol oynamaktadır. Ağız ve burun boşluğu, seslerin şekillenmesi ve hecelerin meydana gelmesini sağlamaktadır.

Resim 1.17. Ağız ve Burun Boşluğu

(<https://www.sagliksiteiniz.com/burun-boslugu-tumorleri-belirtileri.html/burun-boslugu-tumoru>)

1.3.11. Alt Çene

Ağız ve dudakta seslerin şekillenmesine yardımcı olur.

Resim 1.18. Alt Çene

(<http://www.rinoistanbul.com/cene-estetigi.html>)

1.4. Mesleki Ses Yorumculuğu

Resim 1.19. Gitar çalan mesleki ses yorumcusu

(<https://www.nkfu.com/sarkici-ne-is-yapar-hakinda-bilgi/>)

İnsanoğlu medeniyet yolunda ilerledikçe her ihtiyacını kendisinin karşılayabileceği fikrinden uzaklaşmış, çeşitli meslek grupları profesyonel bir şekilde insan hayatına girmeye başlamış ve insan ihtiyacına hizmet edecek bir noktaya gelmiştir. Geçmişte insanlar temel ihtiyaçlarının tamamını kendisi yapabiliyorken daha sonraki zamanlarda, profesyonel meslek gruplarının oluşup gelişmesiyle birlikte temel ihtiyaçlarının önce bir kısmını, ileriki zamanlarda ise yaptıkları işin hemen hemen tamamını bırakıp o işi meslek sahibine vermişlerdir. Böylelikle herkes işini yaparak bir başkasına hizmet etme ve başkasından hizmet alma yoluna gitmiş ve bu şekilde meslek çeşitliliği artmış, şehir hayatı bu şekilde gelişmeye başlamıştır.

Tarihte önceki zamanlarda müzik, özellikle ortaçağ ve öncesinde kutsal bir öğe olarak görülmüş, müziğin tanrıdan geldiğine inanılmıştır. Avrupa'da kilisenin, Orta

Asya'da şamanların, Afrika'da yerlilerin çeşitli dini törenlerde müziği kullandığı bilinmektedir. Dolayısıyla müziğin o tarihlerde daha çok dini bir tören ögesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Fakat daha sonra insanlar müziğin sadece dini boyutta olmadığını görmüş ve müziğin eğlence amacına da hizmet edebileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Müziğin aynı zamanda insanın ruhuna iyi geldiği ve bundan mutluluk duyduğu, çeşitli duygularına hitap edebilen bir yönü olduğu anlaşılmıştır. Bu aşamadan sonra ise artık Orta Çağ sonrasında Rönesans hareketleriyle birlikte Avrupa'da müziğin sadece kiliseye hizmet etmediği düşüncesi hızla yaygınlaşmış ve müziğe bir sanat olarak bakılmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren müzik sanatı hızla yaygınlaşmış, evlere girmiş ve insanların enstrüman çalmak için ya da güzel vakit geçirmek için çeşitli platformlarda dinleyebildiği bir sanat halini almıştır. Böylelikle müzik alanında çeşitli meslek grupları oluşmaya başlamıştır. Ses yorumculuğu da müzik sanatına ait önemli meslek gruplarından biri olmuştur.

Mesleki ses yorumculuğu birçok toplumda farklı isimlerle anılmaktadır. Mesleki ses yorumculuğu yapan bireyler toplumun yapısına, ekonomik ve sosyo-kültürel durumuna göre konumlanmıştır. Geçmişten günümüze her geçen gün mesleki ses yorumculuğunun konumu ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda gittikçe daha önem kazandığı noktalara ulaşmıştır. Geçmişte mesleki ses yorumculuğu ülkemizde pek kıymetli bir meslek olarak görülmemekle beraber, son yıllarda yaşanan birçok gelişmelerle beraber ülkenin en kıymetli mesleklerinden biri olmaya başlamıştır. Bu konuda çeşitli ülkede, ilde veya ilçelerde; popüler tv kanallarında halkın sevdiği ve benimsediği jüri üyeleriyle birlikte ses yarışmaları düzenlenmekte ve halkın ses yorumculuğuna olan ilgisini artırmaktadır.

1.5. Sahne Performansı Kavramı (Müzik Sanatında)

Resim 1.20. Opera sahnesi
(<https://tiyatrolar.com.tr/sahne/istanbul/baba-sahne>)

Sahne; içinde opera, dans, tiyatro ve müzikal performans gibi birçok sanat dalını ilgilendiren ve bu sanat dallarını icra eden bireylerin yeteneklerini, tecrübelerini, bilgilerini, becerilerini, yaptıkları çalışmalarını halka aktardıkları, izleyicilerin kolayca görebilmeleri için genellikle yerden belli bir ölçüde yüksek yapılan, gösteri yapmaya uygun yerdir. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&araman=gts&guid=TDK.GTS.5cd13ea2596872.81217092)

İnsanoğlu doğumundan itibaren, hayatın gerektirdiği noktalarda kendini ifade etmek, göstermek istemiştir. Sosyalliğin de bir getirisi olan bu durum, bazı bireylerde çok fazla yaşanabiliyor ve görünebiliyor; bazı bireylerde ise daha sili pozisyonda olabilmektedir. Fakat öyle meslekler vardır ki, bu mesleği yapan bireylerin işi sahnede olmaktır. Tiyatro, dans, opera ve müzikal performanslar sürekli sahnede olmayı gerektiren mesleklerdendir. Bu mesleği icra eden bireylerin performanslarını seyircinin önünde gösterdiği alana sahne adı verilmektedir. Sahne performansı ise; alandaki seyircinin sanatçıya odaklanıp, sanatçının izleme-dinleme anında gösterdiği çabanın

tümüdür. Sahne performansı işini yapan bireylerin işi oldukça zordur. Bireyin tüm duygularının o an unutulması gerektiği ve kendisini o an tamamen işine vermesi gerektiği yendir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma bir model içermektedir. Araştırma sürecinde konuya yönelik geçmiş bilgilerin tespit edilmesi bakımından tarama modeli ile yazılı ve görsel kaynaklar taranmış ve bu sayede araştırmaya temel teşkil edecek detaylı verilere ulaşılmıştır. Bu çalışmada bir başka araştırma yöntemi olarak ise kişisel görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu yolla konuya yönelik geçmişten gelen önemli tecrübelerle sahip örneklemeler yapılandırılmış bir görüşmeye tabi tutulmuştur. Görüşme tekniğinden elde edilen nicel veriler çeşitli tablolara dönüştürülerek yorumlanmaya çalışılmış, nitel veriler ise yapılan kaynak taraması verileri doğrultusunda yorumlanmaya çalışılmıştır. Karahasanoğlu ve Yavuz' a göre görüşme yöntemi sosyal bilimcilerin sıklıkla başvurduğu nitel ve nicel araştırmalarda kullanılabilen tarama yöntemlerinden biridir. Belli bir amaçla iki ya da daha fazla kişinin iletişim araç ve tekniklerinden birini kullanarak yarattıkları etkileşimdir (Karahasanoğlu ve Yavuz, 2015:17).

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde mesleki ses yorumculuğu yapan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada evren “sonuçların genellemek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün, ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir” (KARASAR, 2005:109). Örneklemi ise Türkiye’de mesleki ses yorumculuğu yapan ve kişisel görüşme ya da anket yoluyla konuya yönelik görüşleri alınan 50 birey oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmanın temelini oluşturabilmek ve belirlenen amaçlara ulaşabilmek amacıyla kaynak taraması ve kişisel görüşme teknikleri kullanılmak suretiyle elde edilmiştir.

Araştırma sürecinde mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörler hakkında daha detaylı veri toplayabilmek amacıyla bu meslek grubunda yer alan bireylerle kişisel görüşmeler yapılmış ve yarı yapılandırılmış bir anket bireylere uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde çeşitli istatistik programlarından istifade edilmiştir. Daha sonra ise, verilerin kolay anlaşılması bakımından tablolar haline dönüştürülmesi fikri ile hareket edilmiştir. Verilerin analizinde sistematik ve objektif bir yaklaşım sergilenmeye çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde örneklere ait demografik bilgiler, alt problemler doğrultusunda yer verilen bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar maddeler halinde sıralanmaktadır.

- **Araştırmaya Yönelik Demografik Bulgu ve Yorumlar**

Tablo 3.1. Cinsiyet Durumu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	31	56,4
Kadın	24	43,6
Total	55	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan erkek ve kadın örneklerin erkek katılımcı oranı bir miktar farklı olsa da, dengeli bir dağılım sergilediği söylenebilir.

Tablo 3.2. Yaş Durumu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
21-29 yaş	10	18,2
30-39 yaş	16	29,1
40-49 yaş	20	36,4
50 yaş ve üzeri	9	16,4

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan 21-29 yaş aralığındaki örnekler ile 50 yaş ve üzeri örneklerin diğer yaş gruplarına göre daha düşük bir oranda katılım sağladığı görülmektedir. Araştırmaya en yüksek oranlı katılımcı grubunun ise, 40-49 yaş aralığındaki örnekler olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 3.3. Eğitim Durumu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	2	3,6
Lise	15	27,3
Üniversite lisans	30	54,5
Yüksek lisans	8	14,5

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan örneklemelerin çoğunluğunun lisans eğitimini tamamladığı, lise eğitimini ve yüksek lisans eğitimini tamamlayan örneklem sayısının ise daha az olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 3.4. Müzik Eğitimi Durumu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yok	1	1,8
Özel çabalarla	7	12,7
Usta çırak	10	18,2
Cemiyetler-özel dersler	6	10,9
Resmi kurumlar	31	56,4

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan örneklemlerde hiç müzik eğitimi almamış örneklemelerin, cemiyetler ve özel derslerden yararlanan örneklemelerin ve kendini özel ve şahsi çabalarla yetiştiren örneklem sayısının birbirine yakın bir dağılım gösterdiği gözlemlenmektedir. Müzik eğitiminde usta-çırak ilişkisini benimseyen ve bu yolla müzik eğitimi alan örneklemelerin sayıca daha fazla olduğu, müzik eğitimini resmi kurumlarda alan örneklemelerin ise sayıca en üstün olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 3.5. Tecrübe Durumu

	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5 yıl	7	12,7
6-10 yıl	7	12,7
11-15 yıl	15	27,3
16-20 yıl	14	25,5
20 yıl ve üzeri	12	21,8

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan örneklemelerin yaşlarının farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Genç örneklemelere bağlı olarak ilk 10 yıl tecrübeli olan örneklemeler yüzde 25 iken, tecrübesi 20 yıl ve üzeri olan örneklemeler yüzde 22’yi oluşturmaktadır. Örneklemelerde tecrübesi en yoğun olan yaş aralığının ise 11 ile 20 yıl arası olduğu gözlemlenmektedir.

3.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.6. “Kazancınızın miktarı, sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	10	18
Az	5	9
Orta	15	27
Çok	0	0
Pek Çok	25	45,2

Tablo 6’da ‘Kazancınızın miktarı, sahne performansınızı ne derece etkiler?’ sorusunu yanıtlayan örneklemelerin görüşlerine yer verilmektedir. Örneklemelerin büyük çoğunluğunun “pek çok” yanıtını verdiği görülmektedir. Orta düzeyde etkileyeceği görüşünde olan örneklem grubu yüzde 27’yi oluştururken, hiç etkilemeyeceği görüşünde olan örneklem oranı ise yüzde 18’dir. Tablo verilerinden yola çıkarak, kazanç miktarının performans üzerinde oldukça etkili olabileceği söylenebilir. Bu durumun, günümüz koşullarında müzisyenlerin de hayatlarını sürdürmek adına maddi kaynaklara ihtiyaç duymalarından kaynaklandığı düşünülmelidir. Bu nedenle kazanç miktarı çoğu müzisyenin sahne performansında etkili olabilir.

Tablo 3.7. “Kazanç miktarı, sahnede sarf edilen performans süresine ne derece etki eder?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	6	10,9
Az	10	18,2
Orta	12	21,8
Çok	0	0
Pek Çok	27	49,1

“Kazanç miktarı, sahnede sarf edilen performans süresine ne derece etki eder?” sorusuna yanıt aranan Tablo 7 incelenecek olursa; örneklemelerin hemen hemen yarısının “pek çok” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra, “orta” ve “az” yanıtını veren örneklem sayısı ise birbirine oldukça yakındır. “Hiç” yanıtı veren örneklem oranı ise yüzde 11’dir. Tablo verilerinden yola çıkarak kazanç ve sahnede sarf edilen performans süresinin birbirine doğru orantılı bir şekilde bağlı olduğu görüşünün örneklemeler arasında yaygın olduğu söylenebilir. Zamanın çok değerli olduğu günümüzde ekonomik kazanç miktarının sahnede kalma süresinde etkili olduğu söylenebilir.

3.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.8. “Yorumcunun akademik müzik eğitimi seviyesi sahne performansına sizce ne derece etki eder?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	22	40
Az	2	3,6
Orta	8	14,5
Çok	13	23,6
Pek Çok	10	18,2

“Yorumcunun akademik müzik eğitimi seviyesi sahne performansına sizce ne derece etki eder?” sorusunu yanıtlayan örneklemelerin yüzde 22’si hiç etki etmez cevabı

verirken, çok ve pek çok etkiler diyen örneklemelerin oranı ise yüzde 42'dir. Tablo verilerinden yola çıkacak olursak ses yorumcularının akademik müzik eğitimi almalarının sahne performanslarına olumlu bir katkısı görülmektedir. Ancak sahne performansına akademik müzik eğitiminin katkısının olmadığını düşünen örneklem sayısının da yadsınmayacak kadar fazla olduğu görülmektedir. Burada İbrahim Tatlıses ve buna benzer birçok örnek de bu verileri kanıtlar niteliktedir. Bu kişiler deneme yanılma ve tecrübe yoluyla sanatında ilerlemiştir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 2.9. “Yorumcuya eşlik eden sazandelerin düzeyi ve tecrübesi, yorumcunun sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	0	0
Orta	0	0
Çok	3	5,5
Pek Çok	52	94,5

“Yorumcuya eşlik eden sazandelerin düzeyi ve tecrübesi, yorumcunun sahne performansını ne derece etkiler?” sorusunu yanıtlayan örneklemelerden hiç, az ve orta cevabını verenler hiç yokken, pek çok cevabını verenler neredeyse örneklemelerin tamamını oluşturmaktadır. Yorumcuya eşlik sazandelerin düzeyi ve tecrübesi konusu çok önemlidir. Profesyonel ve alanında iyi sazandeler yorumcuya sahnede güç verir. Dolayısıyla profesyonel ve iyi bir yorumcu sahnede tecrübesiz, iyi çalamayan sazandelerle çalışmak istemeyecektir. Tablodaki verilerden de yola çıkacak olursak, yorumcuya eşlik eden sazandelerin alanlarında iyi olmaları yorumcunun sahne performansına müspet anlamda katkı sağlayacağı aşikârdır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.10. “Birden fazla sayıdaki yorumcuyla gerçekleşen bir programdaki sahne sıranız performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	32	58,2
Az	4	7,3
Orta	14	25,5
Çok	1	1,8
Pek Çok	4	7,3

“Birden fazla sayıdaki yorumcuyla gerçekleşen bir programdaki sahne sıranız performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna çok ve pek çok yanıtını veren örneklem yüzde 9’u oluşturmaktadır. Orta yanıtını veren örneklem yüzde 25’i oluştururken, hiç yanıtını veren örneklem yüzde 58’i oluşturmaktadır. Az yanıtını veren örneklem ise yüzde 7’dir. Genel olarak tanınmış, topluma mal olmuş ve assolist olarak adlandırılan ses yorumcularının birden fazla sayıdaki gerçekleşen programlarda en son sırada çıkması alışıl gelmiş bir durumdur. Assolistin öncesinde çıkan yorumcular genelde seyirciyi-dinleyiciyi assoliste hazırlar. Assolist olan bir yorumcunun kendinden daha az tanınan ve sevilen solistlerin öncesinde çıkma durumu, yorumcuyu mutlaka olumsuz olarak etkileyecektir. Çok ve pek çok yanıtını veren örneklemlerin assolist oldukları bilinmelidir.

3.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.11. ‘Performansın sergilendiği ortam şartları, sahnede kullanılan kostümün seçimine ne derece etki eder?’ sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	13	23,6
Az	9	16,4
Orta	10	18,2
Çok	4	7,3
Pek Çok	19	34,5

“Performansın sergilendiği ortam şartları, sahnede kullanılan kostümün seçimine ne derece etki eder?” sorusunu yanıtlayan örneklemelerin yüzde 34’ü pek çok cevabını verirken, az ve orta cevaplarını veren örneklemeler çoğunluktadır. Hiç cevabını veren örneklem oranı ise yüzde 23’lük kısmı oluşturmaktadır.

Ses yorumcusunun performansını sergileyeceği ortamın şartlarına göre kostümünü seçmesi doğal ve beklenen bir davranıştır. Üst düzey protokol ve ortamda çıkan bir ses yorumcusu ile daha ehven bir ortamda çıkan ses yorumcularının giydiği kıyafetlerin benzer olmaması muhtemeldir. Tablo verilerinden yola çıkarak profesyonel ses sanatçılığında sahne performansının sergilendiği ortam şartlarının kostüm seçimine yüksek derecede bir etkisi olduğunu söylememiz mümkün değildir. Fakat kısmi derece de olsa da bu konuya yönelik etkili olduğu görüşünü destekleyen örneklemeler de bulunmaktadır.

Tablo 3.12. “Sahne performansı sergilediğiniz yerin / ortamın popülaritesi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	17	30,9
Az	2	3,6
Orta	20	36,4
Çok	9	16,4
Pek Çok	7	12,7

‘Sahne performansı sergilediğiniz yerin / ortamın popülaritesi sahne performansınızı ne derece etkiler?’ sorusuna hiç ve az yanıtını veren örneklemeler yüzde 35’i oluşturmaktadır. Orta yanıtını veren örneklemeler yüzde 36’yı oluştururken, çok ve pek çok yanıtını veren örneklemeler ise yüzde 29’u oluşturmaktadır.

Yorumcunun performans göstereceği ortamın ulaşılabilir olması, dinleyici-izleyicinin bildiği, göz önünde bulunan, daha önce aşına olunan bir konumda olması, seyirci sayısı ile doğrudan alakalı olabilir. Dolayısıyla bu durum, yorumcunun dinleyici-izleyici sayısı hakkında endişelenmemesine yol açıp, daha rahat ve iyi performans sergileyeceği bir ortam oluşturabilir. Bu konuya yönelik Müzik-Mekan ilişkisi üzerine araştırma yapmış olan sayın METİN yüksek lisans tezinde bazı mekanların bulunduğu

semt itibarıyla diğer mekanlara göre fark yarattığı sonucuna ulaşmıştır. (METİN 2006:30) Bunun tersi de düşünülebilir. Şöyle ki: popüleritesi düşük olan, konum itibarıyla ulaşılabilir bir yerde olmayan, ehven bir ortamda sergilenecek performans, birçok olumsuz düşünceleri de beraberinde getirebilir. Bu nedenle yorumcunun performansı kötü anlamda etkilenebilir. Yüzde 31 hiç etkilemez cevabı veren örneklerin ileri derecede profesyonel, çoğunluğunun TRT, Kültür Bakanlığı gibi maaşlı çalışan ses yorumcularından oluştuğu düşünülmelidir.

3.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.13. “Sahnenin teknik ses donanımı sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	0	0
Orta	2	3,6
Çok	6	10,9
Pek Çok	47	85,5

“Sahnenin teknik ses donanımı sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az yanıtlarını veren örneklem olmamıştır. Orta ve çok yanıtlarını veren örneklem yüzde 15’i oluştururken, pek çok yanıtını veren örneklem yüzde 85’i oluşturmaktadır.

Kapalı ve ya açık konserlerde gösterilecek performanstaki ses unsurunun dinleyici-izleyiciye en iyi şekilde ulaşması amaçlanmaktadır. Bu amaca hizmet edecek iki ana unsur bulunmaktadır. Konserdeki araç-gereç ve bu araç-gereçlerin ayarlamasını yapan teknisyen, ses mühendisi (tonmaister)’ dir.

Performans gösterilen sahnenin teknik ses donanımı oldukça önemli bir konudur. Teknik ses donanımı öneminin yanında oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Kalitesiz cihazlarla donatılan bir konserde performans gösteren yorumcu kendini ve çalgıları duyamama, istediği efekti elde edememe gibi çeşitli sorunlarla karşılaşabilir. Performans gösterilecek alan iyi cihazlarla donatılmış olsa dahi bu cihazların başındaki tonmaister, sesin seyirciye iyi bir şekilde ulaşması noktasında gerekli hassasiyeti

gösterememişse yine aynı sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunlarla karşılaşan yorumcu kendini işine veremeyecektir ve dinleyici-izleyici bunu kötü bir performans olarak algılayabilir. Sonuç olarak teknik ses donanımın yeterli olmadığı ya da ses donanımıyla ilgilenen tonmaisterin gerekli hassasiyeti göstermediği durumlarda çok önemli problemler yaşanabilir ve yorumcunun sahne performansını olumsuz yönde etkileyebilir.

3.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.14. “Mesleki ses yorumcuları, sahne performansı esnasında sanatsal ve estetik bir bakış açısına sahip olmalı mıdır?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	1	1,8
Az	0	0
Orta	0	0
Çok	26	47,3
Pek Çok	28	50,9

Tablo 14’te “Mesleki ses yorumcuları, sahne performansı esnasında sanatsal ve estetik bir bakış açısına sahip olmalı mıdır? Sorusunu yanıtlayan örneklemelerin verdiği cevaplar incelendiğinde, büyük çoğunluğun sonucun eşit bir dağılım sergilediği gözlemlenmektedir. Shiner’e göre; estetik kavramını ilk kullanan kişi, bunun şiirin duyumsal söylemine karşılık gelecek cinsten bir terim olduğunu düşünen alman filozof Alexander Gacada olmuştur. Yunancada “duyularla ilgili” anlamına gelen Aisthesis’ten hareketle buna estetik adını vermiştir (Shiner 2010:201). Estetik kavramı her alanda olduğu gibi sanat alanında da oldukça önemlidir. Tablo incelendiğinde örneklemelerin de, yanıtlarıyla estetik kavramına büyük önem verdikleri görülmektedir.

3.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.15. “Dinleyici profili sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	1	1,8
Az	1	1,8
Orta	8	14,5
Çok	20	36,4
Pek Çok	25	45,5

“Dinleyici profili sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az yanıtını veren örneklem yüzde 3’tür. Orta yanıtını veren örneklem yüzde 8’i oluştururken, çok ve pek çok yanıtını veren örneklem yüzde 82’dir.

Performansın gösterileceği ortamdaki dinleyici-izleyici grubunu oluşturan her birey dinleyici profili ortalamasını oluşturmaktadır. Dinleyici profilini oluşturan her birey kendi müzik zevki doğrultusunda performansın gösterileceği ortama gelir ve yorumcu dinler.

Dinleyici profilindeki bireylerin kişilik özellikleri hangi müziği dinleyeceği hakkında fikir verebilir. Konuya yönelik bir doktora tez çalışmasında Sayın Erdal: ‘Müzik tercihi kişilik özellikleri ve müzik türü ilişkisi arasında bağıntılar olabilir.’ (Erdal 2009:44) sonucuna varmıştır. Dolayısıyla yorumcu, oluşturduğu repertuar içindeki eserlerin tarzıyla; performans göstereceği ortama gelecek olan dinleyici profilini az çok tahmin edebilir. Fakat yorumcu, repertuarına yönelik ummadığı bir dinleyici-izleyici kitlesiyle karşılaşarsa, bu durum yorumcunun sahne performansını olumsuz yönde etkileyebilir. Anketteki örneklem de yüzde 80’i dinleyici kitlesinin sahne performansına etki ettiğini düşünmektedir.

Tablo 3.16. “Ailenizin çalıştığınız ortamda sizi dinlemesi ve izlemesi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	5	9,1
Az	2	3,6
Orta	30	54,5
Çok	3	5,5
Pek Çok	15	27,3

“Ailenizin çalıştığınız ortamda sizi dinlemesi ve izlemesi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az etkiler cevabını veren örneklem yüzde 13’ünü oluştururken, bu soruya orta cevabını veren örneklem yüzde 55’i oluşturmaktadır. Pek çok diyen örneklem ise yüzde 27’dir. Sahne performansında heyecan unsurunun çok önemli olduğu bilinmektedir. Heyecan sahne performansına doğrudan etki etmektedir ve şarkı sözlerini unutma, kupleleri karıştırma gibi hoş olmayan durumlara yol açabilir. Tablo 16’deki verilerden yola çıktığımızda, sahne performansını sergileyen yorumcular ailelerinin kendilerini izleyip dinlemesinin heyecana mutlaka etkisi olduğunu düşünmektedirler. Bu durumun, yorumcunun aile içindeki sosyal yaşantısıyla da alakalı olabileceği düşünülebilir. Bununla ilgili Sayın Keser: ”Ben küçüklüğümden beri aile içinde şarkı-türkü söylerim, ailemin beni performans gösterdiğim ortamda dinleyip izlemesi performansımın bir şey kaybettirmez” yorumunda bulunmuştur. Böylelikle yüzde 5’lik ‘Hiç’ cevabını veren örneklem aile içinde şarkı-türkü söyleyen örneklem olabileceği düşünülebilir.

Tablo 3.17. “Dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi, sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	2	3,6
Az	4	7,3
Orta	5	9,1
Çok	13	23,6
Pek Çok	31	56,4

Tablo 17’de “Dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi, sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna örneklemelerin büyük bir çoğunluğu çok ve pek çok yanıtlarını vermiştir. Hiç ve az yanıtlarını veren örneklemeler yüzde 11’i oluştururken, orta cevabını veren örneklemeler ise yüzde 9’dur. Yorumcuların sahne performansı sırasındaki dinleyiciden aldığı enerji ve aralarındaki etkileşimin sahne performanslarına doğrudan etki ettiği bilinmektedir. Dolayısıyla yorumcuların sahne performansları esnasındaki yorumladığı eserlere dinleyicilerin eşlik etmeleri, eserleri bilip o esere ritim tutmaları gibi eylemler yorumcuyu daha iyi hissettirebilir. Bu eylemler de dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik durumu ve kültürel seviyesiyle doğru orantılı olabilmektedir. Yorumcunun performansını göstereceği coğrafik konum da çok önemlidir. Türkiye’nin Doğu Anadolu ve Orta Anadolu Bölgelerinde türküler diğer tarzlara göre daha fazla dinlenebileceğinden, yorumcunun bu bölgelerdeki repertuar seçimi türkü tarzı ve türkü tarzına yakın eserlerden oluşmalıdır. Böylelikle yorumcunun dinleyici-izleyici kitlesinden aldığı enerji çok daha fazla olacak ve bu durum da performansa doğrudan yansıtacaktır.

Tablo 3.18. “Seyirciyle aranızda meydana gelen olumlu ya da olumsuz etkileşim durumu, performansınızda ne derece etkili olur?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	1	1,8
Orta	5	9,1
Çok	13	23,6
Pek Çok	36	65,5

“Seyirciyle aranızda meydana gelen olumlu ya da olumsuz etkileşim durumu, performansınızda ne derece etkili olur?” sorusuna hiç yanıtını veren örneklem olmamıştır. Az yanıtını veren örneklemeler yüzde 2’yi, orta yanıtını veren örneklemeler yüzde 9’u, çok yanıtını veren örneklemeler yüzde 24’ü oluşturmaktadır. Pek çok yanıtını veren örneklemeler ise yüzde 66’yı oluşturmaktadır.

Performans sergileyen ses yorumcusunu dinleyen seyirciyle meydana gelecek herhangi bir olumsuz etkileşim durumu, sanatçıyı psikolojik olarak olumsuz etkileyebilir. Morali bozulan sanatçının performansı da olumsuz etkilenebilir. Karşılıklı

keyif almayla doğrudan bağlantılı olan müzik sanatında herhangi bir tarafın haz alamaması iki tarafa da olumsuz olarak yansiyabilir. Anket sonuçlarına da bakıldığında, örneklemeler yaşayabileceği bu durumun performanslarına çok etki edeceği görüşündelerdir. Olumlu bir etkileşim olduğunda ise yorumcu bundan keyif alacak, morali daha iyi olacaktır. Dolayısıyla bu durum performansını olumlu yönde etkileyecektir.

3.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.19. “Seslendirdiğiniz esere yönelik kişisel beğeniniz sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	0	0
Orta	1	1,8
Çok	9	16,4
Pek Çok	45	81,8

“Seslendirdiğiniz esere yönelik kişisel beğeniniz sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az yanıtlarını veren örneklem olmamıştır. Orta ve çok yanıtını veren örneklemeler yüzde 18’i oluştururken, pek çok yanıtını veren örneklemeler ise yüzde 45’i oluşturmaktadır.

Şarkı seslendirme eylemini hobi amaçlı ve ya profesyonel amaçlı yapan insan sayısı oldukça fazladır. Eseri seslendiren yorumcunun o eserle ilgili bir geçmişi, o eseri icra ettiği sırada yorumcuya bir şey hatırlatması; eseri yorumlayan ses sanatçısının yorumuna olumlu bir katkı sunması muhtemeldir. Ses sanatçısının sevdiği bir eseri okumasıyla mecbur kaldığı bir eseri okuması arasında mutlaka farklılıklar olacaktır. Sanatçı eseri ne kadar sevip keyif alarak okursa, dinleyici-izleyici de eseri o oranda keyif alarak dinleyecektir. Sonuç olarak; yorumcu bir konserdeki repertuarını sevdiği eserlerden oluşturmuşsa o konserdeki dinleyici-izleyici daha fazla keyif alacaktır. Bunu hisseden yorumcunun performansı da olumlu yönde etkilenecektir.

3.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.20. “Yaşanan aile sorunları, sizce sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	6	10,9
Az	2	3,6
Orta	7	12,7
Çok	14	25,5
Pek Çok	26	47,3

Tablo 20’de “Yaşanan aile sorunları, sizce sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna çok ve pek çok yanıtını veren örneklemler yüzde 73’ü oluşturmaktadır. Orta yanıtını veren örneklemler yüzde 13 iken, hiç ve az yanıtını veren örneklemler ise yüzde 14’ü oluşturmaktadır. Tablodaki verilerden yola çıktığımızda örneklemelerin büyük bir kısmı soruya çok ve pek çok yanıtını vermişlerdir. Yorumcunun psikolojisiyle alakalı olan bu durumun sahne performansına önemli derecede etkisi olduğu söylenebilir. Morali bozuk olan bir yorumcunun sahne performansında olumsuz değişiklikler görülmesi muhtemeldir. Yüzde on dördlük hiç ve az cevaplarını veren örneklemeleri ise oldukça tecrübeli örneklemelerin oluşturduğu bilinmelidir.

Tablo 3.21. “Sahne korkusunun ve sahne heyecanının performansa ne derece etki ettiğini düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	9	16,4
Az	10	18,2
Orta	20	36,4
Çok	3	5,5
Pek Çok	13	23,6

Tablo 21’de ‘Sahne korkusunun ve sahne heyecanının performansa ne derece etki ettiğini düşünüyorsunuz?’ sorusuna hiç yanıtını veren örneklem yüzde 16,4’ü oluşturmaktadır. Az yanıtını veren örneklem yüzde 18,2’dir. Çok ve pek çok yanıtını veren örneklem yüzde 29’u oluştururken, orta yanıtını veren örneklem ise yüzde 36,4’tür.

Sahne heyecanı, seyirci önünde yapılan müzikal bir performans ile bağlantılı olarak yaşanan endişe ve korku hisleri ya da bu hislerle ilgili olarak performansı yapan kişinin becerilerinin olumsuz bir şekilde etkilenmesi şeklinde tanımlanabilir (Salmon, 1990; Teznel ve Aşkın, 2007). Bu problem müzisyenler için, performans sırasında dikkatin istenmeyen bir şekilde dağılması, fiziksel olguların yeterli derecede kontrol edilememesi, kişinin potansiyelini tam olarak ortaya koyamaması ve hatta icracılık kariyerinin sonlandırılması gibi birçok negatif sonuç doğurmaktadır (TEZTEL, AŞKIN 2007:3). Anket verileri yukarıda bahsi geçen araştırmaları doğrular nitelikte olup, sahne korkusu ve heyecan faktörünün profesyonel ses sanatçılığında da çeşitli düzeylerde oldukça etkili olduğu görüşünü doğrulamaktadır.

3.11. On birinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.22. “Sağlık problemlerinizi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	0	0
Orta	3	5,5
Çok	8	14,5
Pek Çok	44	80,0

“Sağlık problemlerinizi sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az yanıtlarını veren örneklem olmamıştır. Orta ve çok yanıtını veren örneklem yüzde 20’yi oluştururken, pek çok yanıtını veren örneklem yüzde 80’i oluşturmaktadır. Sesini profesyonel olarak kullanan her bireyde sesin sağlığı çok önemlidir. Ses tellerindeki herhangi bir rahatsızlık sahne performansında olumsuz sonuçlar doğurabilir. Yaşanabilecek olumsuzluk sadece ses telleriyle de alakalı değildir. Kulak, burun ve

boğazda oluşabilecek herhangi bir rahatsızlık da sahne performansı sergileyen ses sanatçısını kuşkusuz olumsuz olarak etkileyecektir.

3.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.23. “Sık aralıklarla gerçekleşen ve uzun süren sahne çalışmaları sahne performansınızı ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	1	1,8
Az	2	3,6
Orta	5	9,1
Çok	7	12,7
Pek Çok	40	72,7

Tablo 23'te “Sık aralıklarla gerçekleşen ve uzun süren sahne çalışmaları performansı ne derece etkiler?” sorusuna hiç ve az yanıtını veren örneklem yüzde 5'i oluşturmaktadır. Orta yanıtını veren örneklem yüzde 9'u, çok yanıtını veren örneklem yüzde 13'ü oluşturmaktadır. Pek çok yanıtını veren örneklem ise yüzde 73'tür. Ses sanatçılarının sık aralıklarla ve özellikle uzun süren sahne performansları uzun vadede ciddi problemlere yol açabilmektedir. Özellikle kontrolsüz ve az kontrollü performanslarda sesin yorulması, yorulma sonrasında ise seste çatlama söz konusu olabilmektedir. Konuya yönelik Sayın Yiğit “Organik nedenlere bağlı ses sorunları genellikle sesin yanlış ve aşırı kullanımına bağlı olarak oluşmaktadır.” demiştir. (YİĞİT 2004:2)

3.13. On üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3.24. “Sizce, alkol ve sigara kullanımı sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	0	0
Az	2	3,6
Orta	3	5,5
Çok	11	20,0
Pek Çok	39	70,9

Tablo 24’de “Sizce, alkol ve sigara kullanımı sahne performansını ne derece etkiler?” sorusuna hiç yanıtı veren örneklem olmamıştır. Az yanıtı veren örneklem yüzde 3,6’yı, orta yanıtı veren örneklem yüzde 6’yı, çok yanıtı veren örneklem yüzde 20’yi oluşturmaktadır. Pek çok yanıtı veren örneklem ise yüzde 71’i oluşturmaktadır.

Alkol ve sigara kullanımı ses tellerini olumsuz olarak etkileyebilir. Konuyla ilgili olarak Sayın Yiğit sigara ve alkol kullanımının sebep olabileceği rahatsızlıkları organik nedenler başlığı altında incelemiş ve “Ses tellerinin yaklaşım ve titreşim özelliğinin kalitesinin bozulmasına sebep olan; ses teli nodülü, polip, ses teli kanaması, reinke ödemi (ses telinde sıvı birikimi), ses tellerindeki kistler vb. sorunlar; sesin kötü kullanımı, ses tellerini tahriş eden öksürme, bağırma ve boğaz temizleme, sigara ve içki alışkanlığı gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.” (YİĞİT 2004:2) diyerek sigara ve alkol kullanımının sebep olabileceği rahatsızlıkları açıklamıştır. Örneklerin yüzde 90’lık büyük bir bölümü de sigara ve alkolün sahne performansını olumsuz yönde etkileyeceği görüşündedir.

Tablo 3.25. “Kapalı mekânlarda uygulanan sigara kullanım yasağının müzisyen sağlığına ne oranda olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik örneklem görüşleri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç	2	3,6
Az	1	1,8
Orta	0	0
Çok	1	1,8
Pek Çok	51	92,7

Tablo 25’de “Kapalı mekânlarda uygulanan sigara kullanım yasağının müzisyen sağlığına ne oranda olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna hiç ve az yanıtını veren örneklemler yüzde 5’i oluştururken, orta yanıtını veren örneklem olmamıştır. Çok ve pek çok yanıtını veren örneklemeler ise yüzde 95’i oluşturmaktadır.

19 Mayıs 2008 tarihinde “Tütün ürünlerinin zararlarının önlenmesi ve kontrolü” adı ile hayatımıza giren ve kapalı mekânlardaki tütün ürünlerinin kullanımını yasaklayan bu yasa, birçok araştırma sonucunda insan sağlığına son derece zararlı olduğu tespit edilen sigaranın mesleki ses yorumcuları üzerindeki olumsuz etkilerine de bir anlamda olumlu yönde katkı sağlamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörlerle ilgili sonuçlar aşağıda maddeler halinde yer almaktadır.

4.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sahne performansında kazanç miktarının etkili olduğu, bu durumun günümüz yaşam koşullarında mesleki ses yorumcularının hayatlarını sürdürebilmek adına maddi kaynaklara ihtiyaç duymasından kaynaklandığı,
- Araştırma bulgularından yola çıkarak, ekonomik nedenlerin sahne performansında oldukça etkili olabileceği, özellikle sahne performansı ile geçimini sağlayan bireylerin haliyle bu durumdan etkilenebileceği,
- Özellikle, ekonomik getirisinin pek önemsenmediği ve keyif almak amacıyla yapılan sahne performanslarına kıyasla bunu profesyonel bir meslek olarak icra eden bireylerde ekonomik nedenlerin daha da önemli görülebileceği,
- Bunun yanında kazanç miktarının sahnede edilen performans süresinde de etkili olduğu görülmektedir. Kazanç miktarı düşük olan sahne performanslarının yüksek olanlara göre daha etkili olabileceği görüşünün yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sahne performanslarında, akademik müzik eğitimi seviyesinin etkili olduğuna yönelik yaygın bir kanı bulunmaktadır.
- Akademik müzik eğitimi seviyesinin etkili olacağına yönelik görüşler olsa da, bu eğitimin sahne performansında etkili olmayacağı görüşü de oldukça fazladır.

- Bu konuda örneklemeler üzerinde akademik müzik eğitiminden ziyade, mesleki ses yorumcusunun yıllara dayanan deneyimi ve tecrübesinin sahne performansında daha etkili olduğu düşüncesi hâkimdir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylere sahnede eşlik edecek olan sazandelerin düzeyi ve tecrübesinin, sahne performansına çok yüksek oranda etki ettiği görüşü örneklemeler arasında hâkimdir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sahne sıralamalarının, kişisel görüşmeler sonucunda sahne performanslarında bir değişiklik göstermeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Örneklemeler arasında bu durumun performansa etki etmeyeceği yönünde genel bir kanı hâkimdir. Fakat bu konuda hassas olan ses yorumcularının da olduğu bilinmelidir.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin performanslarını sergileyeceği ortam şartlarının kostüm seçimi üzerindeki etkisinin, tablo verilerine bakılarak dengeli bir dağılım sergilediği söylenebilir. Ortam şartlarının kostümle doğrudan ilgili olduğunu ve bu konunun oldukça önem arz ettiğini düşünen örneklemeler bulunmaktadır. Fakat performansın sergileneceği ortam şartlarının sahne kostüm seçimine etki etmeyeceği görüşünü savunan örneklemeler de bulunmaktadır.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin performanslarını sergileyeceği ortamın popülaritesinin sahne performansına etkisinin ise, tablo verilerinden yola çıkılarak nispeten etkili olduğu söylenebilir. Fakat sahne performansı sergilenecek ortamın popülaritesinin sahne performansında değişiklik göstermeyeceğini savunan örneklemeler de mevcuttur.

4.1.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin performanslarını sergileyeceği sahnenin teknik ses donanımının, yapılan kişisel görüşmeler sonucunda sahne

performansları üzerinde son derece etkili olduğu yönünde net bir görüş ortaya konulmuştur. Sahnenin teknik ses donanımının iyi ve kaliteli olması halinde, mesleki ses yorumcusunun da o doğrultuda icra kabiliyeti ve kalitesinde bir artış olacağı yönünde net ve kesin bir görüş birliğine varılmıştır.

4.1.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin, sahne performansları esnasında sanatsal ve estetik bir bakış açısına sahip olmaları gerektiğini savunan örneklemler oldukça fazladır. Olmadığını düşünen örneklem de bulunmaktadır.

4.1.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin dinleyici profilinin, tablo verilerine bakılarak performanslarını yüksek oranda etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında etkilemediğini düşünen örneklem de bulunmaktadır.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin ailelerinin, performans gösterdikleri ortamda kendilerini gelip dinlemelerinin performanslarına orta derecede etki edeceği görüşünü savunan örneklemler nispeten fazladır. Bunun yanında yüksek oranda etkiye sahip olduğunu düşünen örneklem ile hiçbir şekilde etki etmeyeceği yönünde de görüşler mevcuttur.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin dinleyicilerinin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesinin, performanslarında yüksek oranda bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Dinleyici grubunun sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesinin performanslarında herhangi bir değişiklik yapmayacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin seyircileriyle aralarında meydana gelecek olumlu ya da olumsuz etkileşim durumunun performanslarında çok yüksek oranda bir etkisi olduğu görüşü yapılan görüşmelerde net bir şekilde ortaya konulmuştur. Örneklem arasında, yorumcunun yaşayabileceği bu durumun moraline etki edebileceği ve performansına yansıtılabileceği kanısı

hâkimdir. Bunun yanında bu durumun etkisinin çok az olacağı yönünde de görüşler mevcuttur.

4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin seslendirdiği esere yönelik kişisel beğenilerinin, sahne performanslarına etkisinin, yapılan görüşmeler neticesinde oldukça fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Esere yönelik kişisel beğenin, performansla ilişkisinin bulunmadığı görüşünü destekleyen örneklerin olmadığı tablo verilerine bakılarak anlaşılmaktadır.

4.1.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin yaşadığı aile sorunlarının sahne performanslarına etki seviyesi, örneklem arasında çeşitlilik göstermektedir. Örneklem arasında aile sorunlarının sahne performansına yüksek oranda etkisinin olacağı görüşü hâkimdir. Düşük oranda ve ya hiç etkisinin olmayacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin yaşadığı ve ya yaşayacağı sahne korkusunun ve sahne heyecanının, performanslarına hangi oranda etki edeceğinin cevapları örneklem arasında çeşitlilik göstermektedir. Örneklem arasında sahne heyecanı ve korkusunun, performans etkisinin yüksek oranda olduğu görüşü nispeten daha azdır. Performansa orta derecede etki eder görüşünü savunan örneklem sayıca daha fazladır. Sahne heyecanı ve korkusunun, performansı etkilemeyeceği görüşünü destekleyen örneklem de bulunmaktadır. Bu grubu tecrübeli örneklem oluşturduğu söylenebilir.

4.1.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin yaşadığı sağlık problemlerinin, sahne performanslarına olan etkisinin çok yüksek oranda olduğu görüşü örneklem arasında net bir şekilde ortaya koyulmuştur. Hiç ve az yanıt olmayan bu alt problemde, örneklem sağlık problemlerinin olmasının sahne performanslarına büyük oranda etki edeceği görüşündelerdir.

4.1.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sık aralıklarla gerçekleşen ve uzun süren sahne çalışmalarının, sahne performanslarına büyük oranda etkisi olduğu görüşü örneklem arasında yaygın olsa da hiç etki etmez ve ya az etki eder görüşleri de bulunmaktadır.

4.1.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin alkol ve sigara kullanımının, sahne performanslarına büyük oranda etkisinin olduğu görüşü örneklem arasında yaygındır. Hiç etki etmez görüşünü savunan örneklem bulunmamaktadır. Fakat alkol ve sigara kullanımının, sahne performansına az oranda etkisinin olacağı görüşü de örneklem arasında bulunmaktadır.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerde, kapalı mekânlarda uygulanan sigara kullanım yasağının, sağlıklarına çok yüksek oranda olumlu katkı sağlayacağı görüşü net ve kesin bir şekilde örneklem arasında ortaya koyulmuştur.

4.2. Öneriler

Mesleki ses yorumculuğunda sahne performansını etkileyen faktörlerle ilgili öneriler aşağıda maddeler halinde yer almaktadır.

4.2.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sahne performanslarındaki kazanç miktarının belirlenmesinde günümüz yaşam koşulları dikkate alınmalı, mesleki ses yorumcularının hayatlarını sürdürebilmek adına, maddi kaynaklara ihtiyaç duyduğu bilinmelidir. Bu nedenle ekonomik koşullar, onlara yeterli olacak düzeylerde planlanmalıdır. Bu noktada kazanç miktarının, ses yorumcusunun sahne performansında oldukça etkili olacağı unutulmamalıdır.

4.2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumcularına sahne performansına yönelik eğitim imkânı sağlanmalı ve bu durumun performanslarını olumlu yönde etkileyeceği bilinmelidir.
- Çeşitli akademik kurumların, bu konuda çeşitli projelerle bu alana yönelik deneyim ve tecrübelerinin kazanımında mesleki ses yorumcularına katkı sağlamasının oldukça faydalı olacağı unutulmamalıdır.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumcuları, sahne performansları sırasında kendilerine eşlik edecek sazandeleri mümkün çerçevede alanında iyi ve tecrübeli olanlardan seçmelidir. Sahne performansı öncesinde sazandelerle birlikte birkaç prova alınması, olası aksiliklerin önüne geçebileceği gibi ses yorumcusunun da daha rahat hissetmesini sağlayacaktır.

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumcularının sahne sıralamalarına, organizasyonu ve ya konseri planlayan kişilerin dikkat etmesi gerekmektedir. Daha önceki zamanlarda önemli olduğu düşünülen bu konuya, günümüzde mesleki ses yorumcularının nispeten daha az önem verildiği bilinmektedir. Fakat bu konuya hassas olan birçok sanatçının var olduğu da unutulmamalıdır.

4.2.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumcuları, performanslarını sergileyeceği ortam şartlarına göre kostümlerini seçmelidir. Kostümün performansta önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalıdır.
- Mesleki ses yorumcuları, sahne performansları göstereceği ortamın konumunun rahat ulaşılabilir olmasına dikkat göstermelidir.

4.2.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumcularının sahnenin teknik ses donanımına dikkat etmesi, bu konuda yetkin müzisyenler ve tonmaysterler yetiştirilmelidir. Mümkünse sahnenin teknik eleman ihtiyacı karşılanmalıdır.

4.2.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğunda estetik kavramına dikkat edilmeli ve sanatın en önemli yapı taşlarından birinin de estetik boyutu olduğu unutulmamalıdır.

4.2.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin repertuarlarını oluştururken, sahne performanslarını göstereceği coğrafyada yaşayan insanların yaşam biçimi, dinledikleri müzik tarzıyla alakalı olabilir. Bu nedenle oluşturulacak repertuara çok dikkat edilmelidir.

4.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin, repertuarlarını özenle seçmeleri, seçtiği repertuardaki eserleri, mümkün olduğunca sevdiği eserlerden oluşturmaları daha iyi bir performans sağlayacaktır.

4.2.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin iyi bir sahne performansı için yaşayacağı aile sorunlarını, sahneye çıktıklarında olabildiğince geride bırakmaları gerekmektedir.
- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin yaşayacağı sahne korkusu ve heyecanını olabildiğince bastırmaları, buna yönelik çeşitli nefes egzersizleri yapılmalıdır. Eğer durum çok ileri boyuttaysa psikolojik destek alınması önerilir.

4.2.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin hastalıklara karşı kendilerine çok dikkat etmeleri, bu anlamda kendilerini korumaları gerekmektedir. En küçük bir hastalığın dahi sahne performansında ciddi sorunlara sebebiyet verecek olma ihtimali düşünülmelidir.

4.2.12. On İkinci Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin uzun ve sık süren sahne performanslarından kaçınmaları, bu durumun uzun vadede çok ciddi ses hastalıklarına sebebiyet verebileceği unutulmamalıdır.

4.2.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Öneriler

- Mesleki ses yorumculuğu yapan bireylerin sigara ve alkol kullanmaları, seste problemler oluşturabileceğinden, bireylerin bu duruma dikkat etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ATİNEL, Özge (2018) Yerli Ve Yabancı Yapım Çizgi Filmlerin Çocukların Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi: Mersin Örneği, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- BAYRAKTAR, Figen vd., (2018) Müzik Kültürü, (1.Baskı), MEB Devlet Kitapları, Ankara
- DOĞANYİĞİT, Satı - KOLUKIRIK, Kubilay ve METİN, Mehmet (2018) İmam-Hatip ve Müezzin-Kayyım Olarak Görev Yapan Bireylerin Ses Kullanımına Yönelik Bilinç Düzeyleri ve Ses Sorunları, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: 20, Sayı: 1
- EKİCİ, Tülay (2008), Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.
- ERDAL, Barış (2009) Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- GERÇEKER, Muharrem, YORULMAZ, İrfan ve URAL, Arzu (2000) Ses Ve Konuşma, K.B.B. ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi.
- İLERİ, Sevcan (2014) Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Kullanım Alışkanlıkları ile Ses Hijyeni ve Ses Hastalıkları Hakkında Bilgi Düzeyleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- İMİK, Ünal (2014), Müzik ve Medya, Yason Yayınevi, Ankara.
- KARAHASANOĞLU Songül; YAVUZ Elif Damla (2015) Müzikte Araştırma Yöntemleri, İTÜ TMDK Yayınları; 7 İstanbul.

- KARAOĞULLARINDAN, Ayşe (2013) Türk Müziği Eğitimi Alanlarda Ses Eğitiminin Ses Alanı ve Ses Kalitesi Üzerine Etkileri, Celal Bayar Üniversitesi Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Anabilim Dalı, Manisa.
- KARASAR Niyazi (2005) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- MERCİN Levent ve ALAKUŞ Ali Osman (2007) Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi.
- METİN, Binnur (2006) Mekân - Müzik İlişkisi Ve İzmir'deki Türkü Barlar Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- MOSCHİS, G.P. ve MOORE, R.L. (1979). Decision making among the young: a socialization perspective. Journal of Consumer Research.
- ÖZ, BİBER Nesrin (2001), İnsanın Kültürel Gelişimde Müzik Eğitiminin Önemi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: XIV, Sayı: 1
- SHİNER, Larry (2010) Sanatın İcadı Bir Kültür Tarihi, Çev. İsmail Türkmen, 2.basım Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- TEZTEL, Gülden ve AŞKIN, Cihat (2007). Sahne Heyecanının Türk Müzisyenler Arasındaki Yaygınlığı ve Çözüm Yöntemleri. İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, ss:3-10
- UĞURTAY, Özgür (2006) Ses Kısıklığı Yakınması Olan Hastalarda Tedavinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- YENER, Faruk (1996), Müzik, Apa Ofset, Ankara.
- YİĞİT, Nalan (2004) Sesini Profesyonel Olarak Kullanan ve ya Kullanacak Olan Bireylerde Karşılaşılan Ses Sorunları ve Nedenleri, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2004.

İnternet Kaynakları

- <http://www.sanatsal.gen.tr/insan-ve-muzik-iliskisi/> Erişim: 27.04.2019 (Resim 1)
- <https://sarkac.org/2017/12/muzik-teknoloji-osman-bahadir/egypt-orchestra/>Erişim: 20.05.2019 (Resim 2)
- <https://dusunbil.com/konfucyusun-felsefesini-aciklayan-10-alinti/> Erişim: 20.05.2019 (Resim 3)
- <https://www.youtube.com/watch?v=f1bPsDf1MaU> Erişim:27.04.2019 (Resim 4)
- (<http://webders.net/ses-dalgaları-ders-18-277p1.html>) Erişim: 20.05.2019 (Resim 5)
- <http://kisiselbasari.com/wp-content/uploads/diksiyon.png> Erişim: 27.04.2019 (Resim 6)
- <https://www.psikopatolojibilimi.com/2019/01/31/akcigerler-islevi-ve-hastaliklari/> Erişim: 20.05.2019 (Resim 7)
- <http://www.karmabilgi.net/diyafram/> Erişim: 20.05.2019 (Resim 8)
- <https://tr.redsearch.org/images/1239015#images-10> Erişim: 20.05.2019 (Resim 9)
- <https://www.nkfu.com/sarkici-ne-is-yapar-hakkinda-bilgi/> Erişim: 29.04.2019 (Resim 10)
- <https://tiyatrolar.com.tr/sahne/istanbul/baba-sahne> Erişim: 02.05.2019 (Resim 11)
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cd13ea2596872.81217092 Erişim: 07.05.2019
- <https://www.psikopatolojibilimi.com/2019/01/31/akcigerler-islevi-ve-hastaliklari/> Erişim: 28.05.2019 (Resim 7)
- <http://www.karmabilgi.net/diyafram/> Erişim: 28.05.2019 (Resim 8)
- <https://tr.redsearch.org/images/1239015#images-10> Erişim: 28.05.2019 (Resim 9)
- <http://www.drugurcinar.com/ses-hastaliklari-hakkinda-merak-edilenler/> Erişim: 28.05.2019 (Resim 10-11)
- <https://tr.redsearch.org/images/7787391> Erişim: 28.05.2019 (Resim 12)
- <https://brightside.me/inspiration-health/9-things-your-tongue-is-trying-to-tell-you-about-your-health-639210/> Erişim: 28.05.2019 (Resim 13)
- <https://www.sislik.gen.tr/damakta-sivilce-gibi-sislik.html> Erişim: 28.05.2019 (Resim 14)

<https://www.cnnturk.com/saglik/beyaz-disler-daha-saglikli-degil?page=1>
Erişim:28.05.2019 (Resim 15)

<https://www.haberturk.com/saglik/haber/1146655-ince-dudaklar-dezavantaj-mi>
Erişim:28.05.2019 (Resim 16)

<https://www.sagliksiteiniz.com/burun-boslugu-tumorleri-belirtileri.html/burun-boslugu-tumoru> Erişim:28.05.2019 (Resim 17)

<http://www.rinoistanbul.com/cene-estetigi.html> Erişim:28.05.2019 (Resim 18)

EKLER

Resim 1: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 2: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 3: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 4: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 5: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 6: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 7: TRT ses sanatçılarıyla görüşme

Resim 8: TRT ses sanatçılarıyla görüşme

Resim 9: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 10: TRT ses sanatçlarıyla görüşme

Resim 11: Özel sektörde çalışan ses yorumcusuyla görüşmeler

Resim 12: Özel sektörde çalışan ses yorumcusuyla görüşmeler

Resim 13: Mustafa Keser ile kişisel görüşme

Resim 14: Mustafa Keser ile kişisel görüşme

Resim 15: : Özel sektörde çalışan ses yorumcusuyla görüşmeler

Resim 16: : Özel sektörde çalışan ses yorumcularıyla görüşmeler

Resim 17: Mustafa Keser sahne performansı

Resim 18: Haktan Canevi ile kişisel görüşme

Resim 19: Haktan Canevi ile kişisel görüşme

Resim 20: Özel sektörde çalışan ses yorumcularıyla görüşmeler

TEZ ANKET SORULARI

MESLEKİ SES YORUMCULUĞUNDA SAHNE PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Cinsiyetiniz
- Yaşınız
- Eğitim Durumu seviyeniz? “0) ilk 0 orta 0 lise vb.....”
- Müzik eğitimi seviyeniz
 - O) Hiçbir müzik eğitimi almadım
 - O) Usta-Çıracak yöntemi ile ders aldım
 - O) Resmi kurumlarda akademik müzik eğitimi aldım (konservatuvar vb.)
 - O) Özel çabalarla kendimi geliştirdim.
 - O) Özel cemiyetlerde müzik eğitimi aldım
- Mesleki deneyim süreniz?
 - O) 1-5
 - O) 5-10
 - O) 10 -15
 - O) 15-20
 - O) 20 ve üzeri
- 1. Kazancınızın miktarı, sahne performansınızı ne derece etkiler?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 2. Kazanç miktarı, sahnede sarf edilen performans süresine ne derece etki eder?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 3. Performansın sergilendiği ortam şartları, sahnede kullanılan kostümün seçimine ne derece etki eder?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 4. Yorumcunun akademik müzik eğitimi seviyesi sahne performansına sizce ne derece etki eder?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 5. Yorumcular, sahne performansı esnasında sanatsal ve estetik bir bakış açısına sahip olmalı mıdır?
 - O) Evet
 - O) Hayır
- 6. Yorumcuya eşlik eden sazandelerin düzeyi ve tecrübesi, yorumcunun sahne performansını ne derece etkiler?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 7. Ailenizin çalıştığınız ortamda sizi dinlemesi ve izlemesi sahne performansınızı ne derece etkiler?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok
- 8. Dinleyici kitlesinin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi, sahne performansınızı ne derece etkiler?
 - O) Hiç
 - O) Az
 - O) Orta
 - O) Çok
 - O) Pek Çok

9. Yaşanan aile sorunları, sizce sahne performansını ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
10. Birden fazla sayıdaki yorumcuyla gerçekleşen bir programdaki sahne sıranız performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
11. Sahne korkusunun ve sahne heyecanının performansa ne derece etki ettiğini düşünüyorsunuz?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
12. Seslendirdiğiniz esere yönelik kişisel beğeniniz sahne performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
13. Sahnenin teknik ses donanımı sahne performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
14. Dinleyici profili sahne performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
15. Sahne performansı sergilediğiniz yerin / ortamın popülaritesi sahne performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
16. Sağlık problemleriniz sahne performansınızı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
17. Sizce, alkol ve sigara kullanımı sahne performansını ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
18. Sık aralıklarla gerçekleşen ve uzun süren sahne çalışmaları performansı ne derece etkiler?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
19. Seyirciyle aranızda meydana gelen olumlu ya da olumsuz etkileşim durumu, performansınızda ne derece etkili olur?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok
20. Kapalı mekânlarda uygulanan sigara kullanım yasağının müzisyen sağlığına ne oranda olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?
O) Hiç O) Az O) Orta O) Çok O) Pek Çok

Konuya yönelik kişisel düşünceleriniz:

Sayın.....